

Tienraivaajat: Ulkomaalaistaustaiset helsinkiläisnuoret vaikuttajina

Outi Lepola & Tuuli Anna Renvik

Tienraivaajat: Ulkomaalaistaustaiset helsinkiläisnuoret vaikuttajina

Outi Lepola & Tuuli Anna Renvik

Tiedustelut

Outi Lepola, p. +358 45 636 2157,
outi.lepola@gmail.com
Tuuli Anna Renvik, p. +358 40 158 2800,
tuulianna.renvik@hel.fi

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitietopalvelut

Osoite

PL 550, 00099 Helsingin kaupunki
(Työpajankatu 8)

Internet

www.hel.fi/kaupunkitieto

Kuvat

Kansi: Ali Al-Saffu, s. 11: Evin Nadine, s. 14: Kaisa Viitanen, Helsingin kaupunginmuseo, s. 25: Henri Tuomi, Helsingin kaupunginmuseo, s. 32: Yehia Eweis, Helsingin kaupunginmuseo, s. 41: Nuorten äänen toimitus.

Käännökset

Grano Oy

Taitto

CheckPoint Production Oy

Verkkojulkaisu

ISSN 2954-1786
ISBN 978-952-386-658-4

Sisältö

Ulkomaalaistaustaisten nuorten yhteiskunnallisesta osallistumisesta tarvitaan tietoa	11
Tutkimuksen tausta	12
Tutkimuksen aineisto ja analyysitapa.....	13
Aikuistuminen kulttuurien välillä.....	14
Vanhempien taustan merkitys ja sukupolvien suhteet.....	15
Monitahoinen, kyseenalalaistettu identiteetti	17
Ulkomaalaistaustaisia vai helsinkiläisiä?	20
Kokemuksia rasismista ja syrjinnästä.....	21
Nuoret vaikuttajina	25
Motivaation lähteet	26
Mihin nuoret haluavat vaikuttaa?	27
Miten nuoret vaikuttavat?.....	28
Helsinki asuinpaikkana	32
Toimiva kaupunki.....	33
Monietninen Helsinki	35
Kaupunginosien erot ja eriytyminen	37
Keskeiset havainnot.....	41
Liite: Haastattelukysymykset.....	48

Esipuhe

Helsinki on kasvava kaupunki ja kotikaupunki jo lähes 690 000 asukkaalle. Helsinkiin muutetaan monenlaisista syistä, muun muassa työn, opintojen tai perheen perässä. Noin viidennes helsinkiläisistä on syntyperältään ulkomaalaistaustaisia, ja helsinkiläisten ja -nuorten keskuudessa osuudet ovat vielä tätä korkeampia. Yhä merkittävämpi osa ulkomaalaistaustaisista helsinkiläisnuorista on syntynyt Suomessa tai muuttanut tänne pikkulapsena. He ovat siis käyneet koulunsa Suomessa ja kasvaneet osana suomalaista yhteiskuntaa varhaisista vuosistaan lähtien. Heidän elämästään ja kokemuksistaan helsinkiläisinä tiedetään kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin Suomeen myöhemmällä iällä muuttaneiden kokemuksista.

Käsillä oleva tutkimusraportti on yksi ensimmäisistä kotimaisista tutkimuksista, joissa keskitytään Suomessa syntyneiden ja tänne pikkulapsena muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten aikuisten rooliin yhteiskunnallisina toimijoina. Tutkimusta varten haastatellut nuoret aikuiset ovat aktiivisia kansalaisia, jotka pyrkivät kukin tavallaan rakentamaan Helsingistä parempaa paikkaa asua ja vaikuttaa. Vaikka haastateltavat puhuvat tutkimuksessa myös vähemmistötaustoistaan käsin, he puhuvat ennen kaikkea helsinkiläisinä nuorina aikuisina. Heidän kertomuksensa tuovat esiin sekä kipukohtia että mahdollisuuksia, joita useamman kulttuurin risteymäkohdassa elävät kohtaavat helsinkiläisessä arjessa. Kaikkien helsinkiläisten taustoistaan riippumatta tulee voida löytää paikkansa kaupungissa ja vaikuttaa elämäänsä ja valintoihinsa. Tämä on tärkeää niin Helsingin kuin koko yhteiskunnan demokratiakehityksen ja sosiaalisen koheesion kannalta.

Suuret kiitokset tutkimukseen osallistuneille nuorille aikuisille sekä tutkimuksen toteuttaneille tutkijoille tärkeän aiheen esiin nostamisesta! Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää entistä yhdenvertaisemman Helsingin rakentamisessa.

Helsingissä, marraskuussa 2025

Katja Vilkama, tutkimuspäällikkö

Förord

Helsingfors är en växande stad och hemstad för nästan 690 000 invånare. Människor flyttar till Helsingfors av många olika skäl, till exempel arbete, studier eller familj. Cirka en femtedel av Helsingforsborna har utländsk bakgrund, och bland barn och unga i Helsingfors är andelen ännu högre. En allt större del av ungdomarna i Helsingfors med utländsk bakgrund har fötts i Finland eller flyttat hit som små. De har alltså gått i skola i Finland och vuxit som en del av det finländska samhället sedan de var riktigt små. Man vet dock betydligt mindre om deras liv och upplevelser som Helsingforsbor än om upplevelserna hos dem som flyttat till Finland som äldre.

Den aktuella forskningsrapporten är ett av de första inhemska forskningsprojekten där man fokuserar på unga vuxna med utländsk bakgrund som samhällseliga aktörer. De unga vuxna som intervjuats för forskningsprojektet är födda i Finland eller har flyttat hit som småbarn. De är aktiva medborgare som alla på sitt sätt försöker bygga Helsingfors till en bättre plats att bo på och påverka i. De unga vuxna som intervjuats för forskningsprojektet är aktiva medborgare som alla på sitt sätt försöker bygga Helsingfors till en bättre plats att bo på och påverka i. Även om de intervjuade i forskningsprojektet också talar utgående från sin minoritetsbakgrund, talar de framför allt som unga vuxna i Helsingfors. Deras berättelser lyfter fram både smärtpunkter och de möjligheter som de som lever i skärningspunkten mellan flera kulturer möter i vardagen i Helsingfors. Alla Helsingforsbor måste oberoende av bakgrund kunna hitta sin plats i staden och påverka sitt liv och sina val. Detta är viktigt med tanke på demokratiutvecklingen och den sociala kohesionen såväl i Helsingfors som i hela samhället.

Ett stort tack till de unga vuxna som deltog i forskningsprojektet och forskarna som utförde forskningen för att de lyft fram ett viktigt ämne! Forskningsresultaten kan användas i byggandet av ett allt jämlikare Helsingfors.

Helsingfors, november 2025

Katja Vilkama, forskningschef

Foreword

Helsinki is a growing city and home to almost 690,000 residents. People move to Helsinki for many reasons, including work, studies or family. Approximately one fifth of Helsinki residents have a foreign background, and the proportion is even higher among children and young people in Helsinki. An increasing proportion of young people with a foreign background in Helsinki were born in Finland or moved here when they were little. This means that they have been educated in Finland and have grown up as part of Finnish society from their early years. However, much less is known about their lives and experiences as Helsinki residents than about the experiences of those who moved to Finland at a later age.

This is a report of one of the first Finnish studies to focus on the active citizenship of young people with a foreign background who were born in Finland or migrated here as young children. The young adults interviewed for the study are active citizens who are all trying to make Helsinki a better place to live and work in their own way. Although the interviewees also speak from their minority backgrounds, they speak first and foremost as young adults living in Helsinki. Their stories highlight both points of contention and opportunities that people living at the crossroads of multiple cultures face in everyday life in Helsinki. All Helsinki residents, regardless of their background, should be able to find their place in the city and exert influence on their lives and choices. This is important for the democratic development and social cohesion of both Helsinki and Finnish society as a whole.

I would like to take this opportunity to thank the young adults who participated in the study and the researchers who carried it out for raising awareness of such an important issue! The results of the study can be utilised in the building of a more equal Helsinki.

Helsinki, November 2025

Katja Vilkama, research director

Tiivistelmä

Ulkomaalaistaustaisten nuorten määrä Helsingissä on kasvanut merkittävästi, ja yhä useampi heistä on syntynyt Suomessa. Tutkimustietoa maahanmuuton toisen sukupolven yhteiskunnallisesta osallisuudesta on kuitenkin tarjolla niukasti. Tässä tutkimuksessa haastateltiin yhtätoista aktiivista ulkomaalaistaustaista helsinkiläisnuorta. Tutkimus keskittyi heidän toimintaansa yhteiskunnallisina vaikuttajina ja tuotti samalla laajempaakin tietoa heidän elämästään ensimmäisen sukupolven helsinkiläisinä.

Haastatellut nuoret elävät kulttuurien risteyskohdassa. He hyödyntävät eri kulttuurista kumpuavia vahvuuksia, mutta kokevat myös syrjintää ja identiteettiensä kyseenalaistamista. Jotkut tuovat esiin myös sukupolvien välisiä ristiriitoja sekä perheen ja ympäröivän yhteiskunnan välisiä jännitteitä.

Helsinkiläisyys on tärkeä osa haastateltujen nuorten moniaineeksista identiteettiä. Nuoret ovat pääosin tyytyväisiä Helsingin monietniseen ilmapiiriin ja kaupungin tarjoamiin mahdollisuuksiin, mutta kantavat huolta alueellisesta eriytymisestä ja yhteisöjen välisistä kuiluista. He toivovat kaupungilta eriytymiskehitykseen puuttumista, matalan kynnyksen harrastustoimintaa sekä omaehtoisen paikallistoiminnan tukemista.

Tutkimukseen osallistuneet nuoret jakavat vahvan halun vaikuttaa yhteiskuntaan ja toimia tienraivaajina muille. Heidän kiinnostuksensa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ovat laajoja ja vaikuttamisen tavat monipuolisia. He toivovatkin, että heitä kuultaisiin ennen kaikkea nuorten helsinkiläisten ääninä, ei ainoastaan etnisten vähemmistöjen edustajina. Tutkimuksen tulokset tuovat kootusti esiin, että Suomessa syntyneiden, ulkomaalaistaustaisten nuorten osallisuutta ja osallistumista on tärkeää tukea sekä kotona että yhteiskunnan rakenteissa.

Sammanfattning

Antalet ungdomar med utländsk bakgrund i Helsingfors har ökat betydligt, och allt fler av dem har fötts i Finland. Det finns dock knapert med forskningdata om delaktighet i samhället för andra generationens invandrare. I detta forskningsprojekt intervjuades elva aktiva ungdomar med utländsk bakgrund i Helsingfors. Forskningsprojektet fokuserade på deras verksamhet som samhällspåverkare och producerade samtidigt mer omfattande information om deras liv som första generationens Helsingforsbor.

De intervjuade ungdomarna lever i skärningspunkten mellan kulturer. De använder styrkor från olika kulturer, men upplever också diskriminering och ifrågasättande av sin identitet. En del lyfter också fram konflikter mellan generationerna och spänningar mellan familjen och det omgivande samhället.

Helsingfors-identiteten är en viktig del av de intervjuade ungdomarnas mångfaceterade identitet. Ungdomarna är i huvudsak nöjda med Helsingfors multietniska atmosfär och de möjligheter som staden erbjuder, men de är oroad över den regionala differentieringen och klyftorna mellan samhällena. De önskar att staden skulle ingripa i differentieringsutvecklingen, ordna hobbyverksamhet som är lättillgänglig samt stödja frivillig lokal verksamhet.

Ungdomarna som deltagit i forskningsprojektet delar en stark vilja att påverka samhället och vara banbrytare för andra. Deras intresse för samhälleliga frågor är omfattande och sätten att påverka mångsidiga. De önskar att de först och främst hörs som unga Helsingforsbor, inte bara som företrädare för etniska minoriteter. Forskningsresultaten visar att det är viktigt att såväl hemma som i samhällsstrukturer stödja delaktigheten och deltagandet hos unga med utländsk bakgrund som fötts i Finland.

Summary

The number of young people with a foreign background in Helsinki has increased significantly, and an increasing proportion of them were born in Finland. In spite of this, research on the active citizenship of second-generation immigrants is scarce. This study involved interviewing eleven active young citizens with a foreign background living in Helsinki. The study focused on their activities as active citizens while also providing broader insights into their lives as first-generation Helsinki residents.

The interviewed young people live at the crossroads of cultures. They draw on strengths stemming from different cultures, but also experience discrimination and the questioning of their identities. Some also highlight intergenerational conflicts and tensions between their families and society at large.

Being a Helsinki resident is an important part of the multifaceted identity of the interviewed young people. The young people are mostly satisfied with the multi-ethnic atmosphere and opportunities offered by Helsinki, but are concerned about residential segregation and the divisions between communities. They would like the City of Helsinki to tackle segregation, provide low-threshold leisure activities and support independent local activities.

The interviewed young people share a strong desire to make a difference in society and pave the way for others. Their interest in social issues is broad and their ways of making a difference are varied. They would prefer to be heard first and foremost as the voices of young Helsinki residents, not just as representatives of ethnic minorities. The results of the study highlight the importance of supporting the inclusion and participation of young people with a foreign background born in Finland, both at home and in the structures of society.

Ulkomaalaistaustaisten nuorten yhteiskunnallisesta osallistumisesta tarvitaan tietoa

Tutkimuksen tausta

Suomeen muuttaneille vanhemmille syntyneiden tai Suomeen lapsena muuttaneiden helsinkiläisten määrä on viime vuosina kasvanut nopeasti. Vanhimmat heistä ovat jo nuoria aikuisia, jotka rakentavat omaa paikkaansa yhteiskunnassa. Vuoden 2024 lopussa 20–29-vuotiaita Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia oli Helsingissä 4 420 (Tilastokeskus 2025).

Yhä useampi ulkomaalaistaustaisista helsinkiläisnuorista on syntynyt Suomessa, ja heihin viitataan usein maahanmuuton toisena sukupolvena tai ensimmäisen polven suomalaisina. Selvä enemmistö yli 20-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista helsinkiläisistä on kuitenkin syntynyt ulkomailla (Kaupunkitieto 2025a). Yleisimpien taustamaiden suuruusjärjestys vaihtelee ikäryhmittäin, mutta Helsingissä ulkomaalaistaustaisten nuorten ja heidän vanhempiansa yleisiä taustamaita ovat esimerkiksi Somalia, Venäjä tai entinen Neuvostoliitto, Irak ja Viro (Sinkko & Saukkonen 2025).

Viime vuosina esimerkiksi suomalaiset (Jäske ym. 2022) ja ruotsalaiset (Jonsson ym. 2022) tutkijat ovat korostaneet, että taustoiltaan moninaiset, asuinmaassaan syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret muodostavat tutkimuskohteena oman kiinnostavan ryhmänsä. Näiden monenlaisissa risteymäkohdissa elävien nuorten kokemuksia ei voida kuvata tai ymmärtää aiempien yksi- tai kaksikulttuuristen tulkintakehysten avulla.

Ulkomaalaistaustaisten nuorten kotoutumisesta ja hyvinvoinnista on kaiken kaikkiaan tarjolla jo paljon tutkimustietoa niin valtakunnallisesti (esim. Eid & Castaneda 2023; Read & Salmela-Aro 2024) kuin Helsingistäkin (esim. Ahtiainen ym. 2020; Renvik ym. 2025). Niin kutsutun toisen sukupolven identiteettiä, suhteita ja asemaa sukupolvien ja kulttuurien välissä on myös tutkittu jo monipuolisesti (esim. Martikainen & Haikkola 2010; Haikkola 2012; Peltola 2014; Kivijärvi 2015). Tietoa yhteiskunnallisesta osallisuudesta ja osallistumisesta on kuitenkin vähemmän, ja se painottuu aikuisiin ulkomailla syntyneisiin (valtakunnallisesti ks. Sipinen & Kestilä-Kekkonen 2022; Sipinen & Seikkula 2022; Sipinen & Söderlund 2022; pääkaupunkiseudulta ks. Pitkänen ym. 2019a,b; Yijälä 2023). Ulkomaalaistaustaisten nuorten yhteiskunnallista osallistumista on hiljattain tutkittu ALL-YOUTH-hankkeessa, jossa tarkasteltiin esteitä ja kannusteita heidän osallistumiselleen (Mietola ym. 2023). Tietopohja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten yhteiskunnallisesta osallisuudesta on kuitenkin varsin puutteellinen.

Valtakunnalliseen tietotarpeeseen vastasi hiljattain UTViS-tutkimushanke, joka tuotti tietoa Suomeen muuttaneiden ja heidän jälkeläistensä yhteiskunnalliseen osallisuuteen vaikuttavista tekijöistä sekä keinoista vahvistaa osallisuutta julkishallinnon taholta (Sipinen ym. 2025a). Tutkimuksen tulokset osoittivat, että Suomeen muuttaneiden jälkeläisten yleisimpiä osallistumistapoja ovat äänestäminen ja ostopäätöksiin vaikuttaminen sekä jossain määrin myös yhteiskunnallisen sisällön jakaminen ja tuottaminen sosiaalisessa mediassa.

Vaikka monet Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat yhteiskunnallisesti aktiivisia, he kasvavat suomalaistaustaisia useammin perheissä, joissa vanhemmat eivät äänestä (Sipinen ym. 2025a; ks. myös Jonsson ym. 2022). Lisäksi Suomeen muuttaneiden jälkeläisten vanhemmiltaan saama tuki poliittiselle osallistumiselle vaihtelee vanhempien taustamaan, kuten sen yhteiskunnallisen tilanteen ja poliittisten perinteiden mukaan (Sipinen ym. 2025a). UTViS-hanke osoitti myös, että tähän ryhmään ei julkishallinnossa kohdenneta erillisiä poliittista ja yhteiskunnallista osallistumista edistäviä toimia (Sipinen ym. 2025c). Tämän perusteella maahanmuuttaneiden jälkeläisten yhteiskunnallinen osallistuminen on siis paljon kiinni heidän omasta motivaatiostaan ja aktiivisuudestaan.

Väestöltään yhä moninaisemman Helsingin osalta tiedetään, että viime kunnallisvaaleissa Helsingissä oli maan suurin määrä vieraskielisiä ehdokkaita (HS 15.3.2025),

vaikka äänestämisaktiivisuus jäikin etnisesti moninaisilla alueilla usein matalaksi (Kaupunkitieto 2025b). Viitteitä on myös siitä, että Helsingin ja Vantaan sosioekonomisesti haavoittuvilla alueilla yhteiskunnallinen osallisuus on muita heikompaa Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa (Rönneberg ym. 2025). Tiedetään myös, että useampi ulkomaalaistaustainen kuin suomalaistaustainen helsinkiläisnuori kokee osallisuutensa erittäin heikoksi (Erjansola & Renvik 2024). Tarkempi tilannekuva ulkomaalaistaustaisten helsinkiläisnuorten yhteiskunnallisesta osallistumisesta on kuitenkin toistaiseksi puuttunut.

Ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat tärkeä ryhmä koko demokratian tulevaisuuden kannalta. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset kokevat vahvaa omistajuutta Suomesta, ja aktiivinen yhteiskunnallinen toiminta on yksi tämän omistajuuden kivijaloista (Szebeni ym. 2025). Onkin tärkeää tietää enemmän heidän näkemyksistään yhteiskunnallisen osallistumisen syistä, tavoista ja esteistä (ks. myös Gretschel ym. 2023). Tiedossa on jo, että helsinkiläisnuoret odottavat kaupungilta äänestämisen lisäksi muunkinlaisia vaikuttamismahdollisuuksia (Luhtakallio ym. 2024; ks. myös Lepola & Kokko 2015).

Tässä raportoitavassa tutkimushankkeessa on selvitetty helsinkiläisten ulkomaalaistaustaisten aktiivisten nuorten aikuisten toimijuutta ja yhteiskunnallista vaikuttamista. Koska nuorten yhteiskunnallinen aktiivisuus on monipuolisempaa kuin perinteinen poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaminen, tutkimuksessa nojaututaan yhteiskunnallisen osallistumisen käsitteeseen (vrt. Rättilä & Honkatukia 2023). Samalla on saatu uutta tietoa nuorten kokemuksista ensimmäisen sukupolven helsinkiläisinä sekä Helsingistä asuinkaupunkina. Tutkitun joukon kokemuksia etnisestä syrjinnästä on kuvattu myös aiemmin julkaistussa tutkimusartikkelissa (Renvik & Lepola 2025).

Tutkimuksen aineisto ja analyysitapa

Haastateltaviksi etsittiin yhdistystoiminnassa, erilaisissa hankkeissa sekä vapaa-uoitoisissa ryhmissä ja verkostoissa toimivia nuoria. Heitä löytyi kaupungin nuorisotoiminnan, maahanmuuttajien järjestöverkostojen ja yksittäisten henkilöiden kautta.

Outi Lepola teki helmi-huhtikuussa 2024 yhteensä 11 teemahaastattelua 17–29-vuotiaiden nuorten kanssa. Nuorista puolet on syntynyt Suomessa ja puolet muuttanut tänne pikkulapsina. Heistä kahdeksan oli naisia, kolme miehiä. Kahdeksan haastatellun molemmat vanhemmat olivat syntyneet muualla kuin Suomessa. Yksi haastatelluista oli lapsena Suomeen adoptoitu ja kahdella muulla toinen vanhemmista oli suomalainen. Haastateltuja nuoria yhdisti siis vähintään yhden vanhemman ulkomaalaistausta. Vanhempien taustamaat sijoittuvat Venäjän, Afrikan, Aasian ja Lähi-Idän alueille.

Haastateltavat olivat saaneet etukäteen listan kysymyksiä (ks. Liite), mutta haastattelut toteutettiin varsin vapaamuotoisesti, ja haastateltavat saivat puhua kaikista heille tärkeistä aiheista. Haastattelujen pituus oli yhteensä 15 tuntia, yksittäiset haastattelut kestivät yhdestä kahteen tuntiin. Haastatteluaineisto on analysoitu temaattisesti, havaintoja aiempaan tutkimuskirjallisuuteen kiinnittäen.

Seuraavassa tutkimustuloksia esitellään kolmeen teemaan keskittyen. Ensin käsitellään nuorten kokemuksia aikuistumisesta kulttuurien välillä sukkuloiden. Nuoret kertovat vanhempiensa taustan merkityksestä, kuvailevat monitahoisia identiteettejään sekä jakavat kokemuksiaan rasismista ja syrjinnästä. Toiseksi käsitellään nuorten toimintaa yhteiskunnallisina vaikuttajina: motivaation lähteitä, kiinnostuksen kohteita ja vaikuttamisen tapoja. Kolmantena teemana on Helsinki asuinpaikkana. Nuoret kertovat näkemyksiä kotikaupungistaan, sen mieluisista puolista ja huolestuttavista piirteistä. Loppuun on koottu nuorten haastatteluista ja laajemmasta tutkimuskirjallisuudesta nousevia viestejä kaupungin toimijoille.

Aikuistuminen kulttuurien välillä

Vanhempien taustan merkitys ja sukupolvien suhteet

Haastatellut nuoret ovat vanhempiensa kautta enemmän tai vähemmän kosketuksissa näiden kotimaahan, kulttuuriin, normeihin ja tapoihin. Toisaalta he ovat itse kasvaneet päiväkodista tai viimeistään koulusta asti suomalaisessa yhteiskunnassa. Molempiin kulttuureihin kiinnittymisen sijaan nuoret puhuvat usein kulttuurien välissä elämisestä. Eräs haastateltu kuvaa tilannetta näin:

”Sellasii tunteita et jää vähän kahen kulttuurin väliin ja ei tunne kotosaks siihen kulttuuriin, mistä vanhemmat on. Eikä siihenkään mistä kantasuomalaiset on, sitä kulttuuri. Vaan tuntee kotosaks niiden samojen nuorten kanssa, jotka on samas tilanteessa. Kahen kulttuurin välissä olevia nuoria”. (H7)

Koska perhe ja ympäröivä yhteiskunta edustavat erilaisia kulttuurisia perinteitä, oma asema sijoitetaan myös näiden keskeisten kasvun kontekstien väliin. Kuten seuraavasta aineistokatkelmasta käy ilmi, kyse on enemmästä kuin vaikkapa kulttuuristen tapojen yhteensovittamisen vaikeudesta: perheen, laajemman etnisen tai uskonnollisen yhteisön sekä yhteiskunnan odotusten yhteensovittamisesta. Vaikka kodin ja ympäröivän yhteiskunnan välinen ristiveto usein korostuu taustoiltaan moninaisilla nuorilla, on syytä muistaa, että neuvottelut omasta identiteetistä ja itsenäisyydestä suhteessa vanhempiin ovat tässä elämänvaiheessa vahvasti esillä kaikilla nuorilla (ks. Turjanmaa 2020). Eräs haastateltu kuvaa prosessia näin:

”Moni käy sitä itse kamppailuu Suomen yhteiskunnan ja sit taas oman perheen, oman kulttuurin, oman uskonnon välillä. Ja sit tuntuu et ”mä en kuulu tonne puolelle, mä en kuulu tänne puolelle, no mihin mä kuulun”. Niin sit et moskeijas on sit tosi paljon sitä et sä voit kuuluu kumpaankin, sä voit, et mitä sä ite päätät.” (H9)

Kuten tästä otteesta käy ilmi, molempiin (tai useampiin) kulttuureihin kiinnittymiseen myös rohkaistaan, ja se nähdään mahdollisena. Lisäksi nuoret eivät koe kasvamista kahden kulttuurin välissä ainoastaan vaikeaksi, vaan kokevat saaneensa siitä myös hyötyä muun muassa ammatillisesti. Koulussa työskentelevä somalitaustainen nuori on kokenut oman näkökulmansa olevan tarpeen:

”Siit on ollu ihan selkeesti hyötyä. Se on tuonu tosi paljon moninaisuutta mulle. Omassa ajattelussa, omissa kokemuksissa. Ja et mä oon oppinu hyödyntää sitä. Nytkin koulussa huomaa et tosi moni opettaja saattaa tulla kysäsee et ’hei et on tämmönen ja tämmönen nimenomaan somalinuoren kanssa, et miten mun pitäis hoitaa tää tilanne’. Ja sit sitä pystyy saman tien peilaa siihen omaan nuoruuteen, et miten ois toivonu et opettaja olis silloin aikoinaan sen hoitanu. Tai sitten et tietää et miten sä saat sit tohon nuoreen kontaktin. Niin oon nähny sen rikkautena.” (H9)

Myös media-alalla työskentelevä haastateltu pystyy hyödyntämään taustaansa ja ammentamaan omista kokemuksistaan:

”Nytten se on ihan hyvä, koska mul on sellasia kokemuksia ja tarinoita mitä mä voin kertoa ja se auttaa mua mun töissä. Mulla on sellasia tarinoita, jota ei välttämättä olla isos mediassa vielä käsitelty. Miten sen sanois, et nyt on originalitya.” (H7)

Eräs haastateltava puolestaan kokee pystyneensä yhdistämään molempien kulttuurien hyvät puolet tavassaan elää somalitaustaisena naisena Suomessa. Otteessa korostuu

haastatteluissa usein esiin nouseva aktiivinen toimijuus: nuoret neuvottelevat, työstävät ja ottavat aktiivisesti tilaa (ks. myös Turjanmaa 2020; Jäske ym. 2022):

”Se hyöty on ollu mun mielestä se et mä oon päässy kasvaa kahdes kulttuurissa, ja sit mä tavallaan loin sitä omaa keskitietä siltä väliltä, et mä oon saanu molemmilta kulttuureilta vähän niin kun hyötyä. Mä en niin paljon keskity mitenkään negatiivisiin puoliin molemmilta. Et mä aina otan semmoset ehkä hyödyt, et ehkä somalina, mun mielestä se on semmoinen se vahva persoona, just se päättäväisyys mitä haluu ite tehdä [--], ja sit mä oon päässy yhdistää sitä suomalaisuutta niin kun ole-malla itsenäinen ja tavoittelemalla omii unelmii ja näin. Ja sit et naisena voi luoda itelleen urapolun, et ei tarvi ajatella et mä oon nainen, et mun pitää olla tietynlainen, tai mun tehtävään kuuluis olla vaan kotona.” (H8)

Hankalaa maahan muuttaneiden vanhempien lapsille on se, että heidän vanhempansa eivät usein tunne suomalaista yhteiskuntaa yhtä hyvin kuin lapsensa. Nuoret joutuvat ottamaan asioita selville itse ja usein opastamaan vanhempiaankin (esim. Harris & Chen 2022). On mahdollista, että tällainen oppaan rooli voi korostua juuri haastateltujen kaltaisilla, yhteiskunnallisesti aktiivisilla nuorilla (Terriquez & Kwon 2014).

Tutkimuksissa on viitteitä siitä, että maahan muuttaneilla vanhemmilla on usein koviakin odotuksia lastensa opintopolun suhteen, mutta arkinen koulunkäynnin tukeminen voi jäädä valtaväestön vanhempia vähäisemmäksi (Hvidtfeldt & Schultz-Nielsen 2024). Tästä kertoo myös yksi haastatelluista, nuori nainen, joka on itse päätenyt kaiken saamansa ohjauksen vastaisesti töihin miesvaltaiselle alalle:

”Mun piti ite kamppailla aika paljon sen kaa et mä löysin sitä omaa juttua. [--] Mun vanhemmat, niillähän ei ollu ollenkaan hajuu mikä on tää Suomen opiskelusysteemi ylipäättänsä, kun se on ollu uus heille ja ne on ollu, tai jääny aika ulkopuolisiks siitä, niin sit se jäi vähän niin kun omaks taakaks selvittää mitä haluu. Mut totta kai vanhemmat aina kannusti opiskelee, mut se on helppo aina sanoo et joo opiskele, et älä putoo yhteiskunnasta, kun ei oo niit tiettyi polkui, ei oo kukaan kuka auttaa siinä, neuvo.” (H8)

Suomeen muuttaneet vanhemmat saattavat joskus myös suhtautua epäluuloisesti nuorten vapaa-ajanviettotapoihin, kuten ajan viettämiseen nuorisotaloilla:

”Mut vieläkin monella perheellä on vieläkin se mielikuva että nutan ideana on saat-taa nuoret pahoille teille. [--] Se on se tietämättömyys monella vanhemmalla. Sen takii se on nykyään hyvä et aika mones nutas näkee et vanhempii jo helpottaa ku siel näkee eri maahanmuuttajataustaisii työntekijöitäkin. Niin se jo luo vanhemmalle et ”aa, okei, no et kyl mä uskallan lähettää nuoren sinne”. (H9)

Vaikka tiiviit vuorovaikutussuhteet vanhempien kanssa usein tukevat maahanmuuttajien lasten hyvinvointia ja koulumenestystä, vanhempien harjoittama kontrolli ja kulttuurien eroavaiset normit voivat aiheuttaa myös ristiriitoja ja korostua toista sukupolvea edustavien nuorten kokemuksissa (ks. Turjanmaa & Jasinskaja-Lahti 2020).

Ongelmalliseksi koetaan myös se, että nuoret asetetaan joskus kieli- ja/tai kulttuuritulkin asemaan. Erään haastatellun mukaan nuoret saattavat itse ymmärtää tilanteet täysin, mutta heidän vanhempansa eivät välttämättä. Kun vanhempien tietämys yhteiskunnasta ja paikallisen kielen taito ovat puutteellisia, nuoret voivat joutua esimerkiksi vanhempiensa ja viranomaisten välisen vuorovaikutuksen välittäjäksi. Näin ei kuitenkaan pitäisi olla, kuten eräs haastatelluista toteaa:

”Totta kai pitää huolehtii siitä, et nuoret ei joudu vaikka tulkkaamaan, koska omat vanhemmat ei vaikka puhu niin hyvin suomea. Se on ehkä asia, mikä on paljon ollu myös esille. Tai en tiedä, paljon, mutta niissä piireissä, missä ite on, niin on ollu.” (H1)

Monitahoinen, kyseenalalaistettu identiteetti

Edellä esitetyt esimerkit tuovat esiin, miten haastatellut nuoret yhdistelevät kulttuuri-sia piirteitä ja luovivat eri ryhmissä ja niiden välillä. Mitä sitten saatiin selville nuorten identiteeteistä eli samastumisen ja kuulumisen kokemuksista?

Haastatellut nuoret pohtivat omaa identiteettiään monitahoisesti. Välillä he kuvasivat itseään hyvin paikallisten ryhmäjäsenyyksien kautta (helsinkiläinen, itähelsinkiläinen), ja välillä he viittasivat hyvin laajoihinkin ryhmäjäsenyyksiin (esim. ”diasporalainen”). Toisinaan identiteeteistä taas puhuttiin ristiriitojen ja negatioiden kautta (”Mä en oo suomalainen, mut mä oon suomalainen”; ”----suomalainen ei ainakaan”).

Usein identiteettiä kuvattiin hybridin kaltaisena yhdistelmänä, jossa identiteetin rakennuspalikoita ei voida irrottaa toisistaan ilman, että koko rakennelma muuttuisi. Esimerkkejä tällaisista identiteettikategorioista olivat aineistossa ”Suomen afgaani” ja ”somalialainen, kasvanut Suomessa”. Tämän kaltaiset monitahoiset identiteetit on todettu tyypillisiksi toista tai kolmatta maahanmuuttosukupolvea edustavien keskuudessa (esim. Verkuyten ym. 2019). Identiteettien osatekijöiden yhteen sovittaminen on helpompaa tai vaikeampaa riippuen siitä, kuinka suurista arvoriistiriidoista puhutaan, ja puhutaanko arkisista käytännöistä vaiko syvien arvoriistiriitojen tai lojaliteettien kaltaisista asioista (mt.).

Vanhempien alkuperä on yksi seikka, joka heijastuu identiteetteihin:

”Niin aika usein, kun multa kysytään, että mistä olen, niin mä sanon, että olen Suomen afgaani. Eli korostutan sitä, että olen myös suomalainen, mutta olen myös samalla myös afgaanikin. En sano, että olisin kantasuomalainen, mutta syntymäiltäni kaikki jälkeen olen silti suomalainen. Että se suomalaisuuskin on ollu aika tärkeä osa itseäni tai omaa identtisyttäni.” (H5)

Puolet haastatelluista nuorista on syntynyt Suomessa ja loputkin ovat muuttaneet Suomeen niin pieninä, etteivät muista sitä edeltävästä ajasta juuri mitään. Monet heistä ovat kuitenkin myöhemmin vierailleet vanhempiensa kotimaassa. Joillekin heistä perheen lähtömaalla on emotionaalista merkitystä. Vain yksi on harkinnut muuttamista vanhempiensa kotimaahan, ja joidenkin ei olisi edes mahdollista muuttaa vanhempien kotimaahan levottomuuksien vuoksi.

Lähi-idästä lähtöisin olevan perheen aikuinen lapsi kuvaa suhdettaan vanhempiensa kotimaahan näin:

”Kyl se merkitsee mulle paljon, mutta ei yhtä paljon jos mä olisin asunu tai syntyny siellä. Se, mul ei oo sellasta suurta halua palata sinne kotimaahan. Kyl mun koti on Suomi ja mun koti on Helsinki ja Itä-Helsinki. Siin on sellanen rakkaus siihen, se on alkuperänen, se mistä vanhemmat on, mutta ei mulla itelläni oo sellasta suurta halua palata sinne takaisin.” (H7)

Haastatellun käyttämä ilmaisu alkuperäisyydestä korostaa vanhempien taustan tärkeyttä merkitystä, vaikka haastateltu samalla kertoo itse olevansa kotona nimenomaan Itä-Helsingissä, Helsingissä ja Suomessa. Vastaavasti toinen haastateltava käyttää ilmaisua ”oma kulttuuri” viitatessaan vanhempiensa hänelle siirtämään kulttuuriin:

”Mä oon hieman ehkä onnekas, koska mun vanhemmat pitivät siitä huolen, että samalla kun mä perehdyin Suomen kulttuuriin, myös pääsen tutustumaan omaan kulttuuriini, että minkälainen on just afgaanikulttuuri, mikä mun niin sanottu kulttuurini on.” (H5)

Samanaikaiset siteet kahteen maahan ja kulttuuriin näkyvät myös keskusteltaessa mahdollisesta muutosta vanhempien kotimaahan. Yllä haastateltu H7 kertoo, että ”paluu kotimaahan” ei tunnun houkuttelevalta, koska koti on lopulta Helsingissä. Vastaavasti Somaliaan muutto ei Suomessa kasvaneista nuorista naisista tunnu kovin todennäköiseltä vaihtoehdolta, vaikka osa heistä ajattelee, että voisi työskennellä siellä jonkin aikaa. Eräs heistä uumoilee, että kokisi silloinkin kantavansa myös suomalaisuutta mukanaan:

”Mut sillonkin et mä olisin se somalialainen joka tulee sielt Suomesta. Et emmä silloinkaan itteeni nää somali-somalilaisena. Siin on tosi vahvasti kuitenkin että kyllä mä itekin vieläkin nään myös itteni, et somalialainen, kasvanu Suomessa, et hyvin vahvasti, et kaikki kokemukset, kaikki mitä on oppinu pohjautuu siihen.” (H9)

Samastuminen voi myös vaihdella ajan, paikan ja tilanteen mukaan (ks. myös Farah 2024):

”Identiteetti... Mä oon suomalainen, mut mä oon alkuperältäni irakilainen. Silleen mä sanoisin, jos joku kysyy. Mut esim. briteissä mä paljon sanoin et joo, mä oon Suomesta. Jos ne ei tiä milt kantasomalainen näyttää, niin ei ne sit sitä kyseenalaistanu.” (H7)

Kuten nuoruusiässä ja maahanmuuton toista sukupolvea edustavien keskuudessa yleisemminkin (esim. Feliciano & Rumbaut 2019), myös näissä haastatteluissa nousi esiin samaistumiskohteiden vaihtelu kasvun ja aikuistumisen myötä:

”Jossain vaihees sitä luokitteli itteään et olen täysin somalialainen. Sit tuli se et okei no ehkä olen suomalainen. Sit taas tuli, no en ole suomalainen. Ja sit tuli, no emmä myöskään täysin somalialainen ole. Ja sit taas tuli uudestaan se et no olenko mä sit Suomen somali. Ja sitten siinäkin et monta identiteettiä käynyt läpi tässä. Niin sit lopulta on et nyt, et mä oon somalialainen joka on kasvanut Suomessa. [--] Ehkä jotenkin nytten väsyny todistamaan kenellekään et olen suomalainen.” (H9)

Haastattelukatkelma havainnollistaa myös, että oman identiteetin määrittely ei tapahdu täysin omaehtoisesti, vaan siihen vaikuttavat vahvasti myös muiden ihmisten mielipiteet. Tämä korostuu maahanmuuton kontekstissa ja etnisten identiteettien ollessa kyseessä (ks. Liebkind ym. 2016). Eräs haastateltu antoi esimerkkejä identiteettineuvotteluista, joissa tehdään rajanvetoa toivottuun tapaan olla suomalainen tai somali – oltiinpa sitten Suomessa tai Somaliassa:

”Mä oon enemmän suomalainen ku mitä mä oon somali. Mä oon vaan Suomen somali. Mun mielest se on ihan fine, jos ei oo täysin kumpaakaan ja jos on eri tavalla niitä asioita. Mä en oo samalla tavalla somalialainen ku Somaliassa kasvanut nuori nainen, ja mä en oo samalla tavalla suomalainen kuin suomalaiseen perheeseen syntynyt suomalainen nainen, mut mä en vaa nää, et se ois jotenki huono asia, kunnes joku tekee niistä asioista huonoja.” (H3)

”Somaliassa tuli semmonen kokemus, jos mä vertaan Suomeen, et sut hyväksytään sillee, et sä oot etninen somali, [-] mut ne huomautti aina ja huomasi aina, et me oltiin

tultu Euroopasta. [--] Mä olin sillee, mistä sä tiedät. Sul on lasit, ei tääl kellää oo lasei. Jotain tällast, et ne koko ajan tajus. Tajus miten me puhuttiin somaliaa. Tajus miten me käyttäydyttiin. Se, et me kävellään eri tavalla. Ne jotenki huomaa kaikest, et sä oot diasporalainen. [--] Sä tuut Euroopasta, sul on rahaa verrattuna heihin. En mä tiedä, jos mä oisin tullu jostain muualta Afrikasta, oisko ollu sama hyvä kokemus.” (H3)

Identiteetin kyseenalaistamisesta jaettiin paljon kokemuksia. Monet haastatelluista tuovat esiin sen, että heitä ei hyväksytty suomalaisiksi, vaikka he olisivat Suomessa syntyneitä.

”Kerran oli niin hauskaa kun kävi silleen: Mun mies on syntynyt Porvoos, sit yks mies kysyi hei oot sä mistä kotoisin. Sit mun mies oli tälleen: mä oon Porvoosta kotoisin. Se oli höhhöh, ei ton näkösiä äijiä oo siellä. Sitten vaan me naurettiin sille.” (H8)

Ulkomailla he käyvät suomalaisesta, mutta eivät saa hyväksyntää ja vahvistusta identiteetilleen kotimaassaan Suomessa (ks. myös Jäske ym. 2022):

”Maailmalla, kun mä matkustan, niin mä oon silleen, että I’m from Finland. Mun on helppo sanoa se, mut sit täällä mä en kehtaa kleimaa sitä. Koska jotenkin tuntuu siltä, että mä pistän itteni sellaseen alempaan asemaan, missä tuntuu siltä, että mä pyydän, että please, sais hitusen hyväksyntää sinulta -tyyppisesti. [--] Niin miksi mä jatkuvasti haluan olla osa sitä, mikä ei halua mua? Tulee semmonen fiilis. [--] Mä en oo suomalainen, mut mä oon suomalainen. Mitä sä teet sille? En mä tiedä.” (H11)

Jos oma ulkonäkö ei vastaa prototyyppistä vaaleaa suomalaista, on vaikeaa kokea olevansa suomalainen, vaikka olisi kasvanut suomalaisessa perheessä:

”Toi on semmonen asia, mitä mä mietin paljon. En mä siis, mä en oikeesti itekkään tiedä. Et en mä koe, et on välttämät semmosta, sellast jotenki johonki valtioon tai kansalaisuuteen liittyvää käsitettä, jonka mä kokisin, et se kuvais mua. Mut suomalainen ei ainakaan. [--] Kyl mä oon itekki tota yrittäny silleen miettii paljon, et miks mä en koe. Mut ehkä se on jotenki silleen, et sitä vastustusta [--] jotenki on myös niin paljon siihen, että munlaiset ihmiset otettais mukaan siihen kategoriaan, ni sit kyl sekin varmasti vaikuttaa.” (H2)

Tämä haastateltava lukee itsensä kuuluvaksi ”mustiin ja ruskeisiin opiskelijoihin” ja kokee näkyvät etniset vähemmistöt ”omaksi ryhmäkseen”, johon liittyy keskinäinen solidaarisuus (ks. myös Jäske ym. 2022). Sen sijaan näkyvään vähemmistöön kuuluminen muodostaa esteen suomalaisuudelle.

Aiemmassa pääkaupunkiseudulla toteutetussa tutkimuksessa havaittiin, että kokemukset syrjinnästä ja muusta epäoikeudenmukaisesta kohtelusta olivat yhteydessä heikompaan kansalliseen samastumiseen eli kokemukseen kuulumisesta osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja sen kansaa (Yijälä 2023). Nuorempien vastaajien kansallinen samastuminen oli vanhempia heikompa (mt.).

Suomalaisuuden tulkintoja on kuitenkin monenlaisia, ja jotkut haastatellut ovat kokeneet, että heitä vedetään sisään suomalaisuuden kategoriaan:

”Mä oon välil ollu semmoses tilantees, et mä oon sanonu, että mä oon somali. Ja sit joku suomalainen on ollu sillee ei ku sä oot suomalainen, ku sä oot syntynyt täällä.” (H3)

”Mutta aika useet, esimerkiksi ystäväni, kaverit, vaikka mä oon sanonu, että joo, vaikka mä oon Suomes syntynyt ja koen suomalaiseks, mut silti en uskois, että olisin suomalainen. Mun kaverit on heti, jotka on kantasuomalaisia, ovat heti väittäneet vastaan tätä argumenttii, sanonu et ei, koska sä oot syntyny täällä, sä oot kasvanu täällä, sä oot käyny koulutustasi täällä, sä voit kokea aivan vapaasti itsesi suomalaiseksi. Että sen vuoksi tämä ideologia on pysynyt mulla, että koen itteni suomalaiseksi.” (H5)

Esimerkit niin ulkopuolelle sulkevasta kuin sisään vetävästäkin suomalaisuudesta havainnollistavat jännitettä ulkoa annettujen identiteettien ja oman itsemäärittelyn välillä. Voidaan pohtia, onko suomalaista valtaväestöä edustavien paikallaan kertoa vähemmistöjen edustajille, mihin ryhmään heidän tulisi kokea kuuluvansa, vaikka tarkoitus olisi hyväkin. Yleisellä tasolla on kuitenkin hyvä asia, jos suomalaisuuden piiri laajenee niin, ettei sen edellytyksenä enää pidetä etnistä suomalaisuutta (vrt. Lepola 2000).

Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa toteutettu MoniSuomi-kyselytutkimus osoitti, että suurempi osa ulkomaalaistaustaisista samastuu suomalaiseen yhteiskuntaan kuin suomalaisiin (Renvik & Säävälä 2024). Tämä voi kertoa siitä, että suomalaiseen yhteiskuntaan voi kuulua, vaikkei kokisikaan olevansa suomalainen, tai vaikkei tulisi hyväksytyksi suomalaisena. Vastaavasti siinä missä suomalaisuus on useimmille haastatelluille ristiriitainen identiteetti, helsinkiläisyys näyttäytyy haastateluissa ongelmattomana ja itsestään selvänä identiteettinä. Esimerkiksi eräs haastateltu toteaa:

”Ku se on jotenkin, se on niin erilaista ajatella helsinkiläinen, espoolainen kuin suomalainen. Se on paljon helpompi ottaa se identiteetti sen kaupungin mukaan kuin sit kokonaisen maan mukaan. Meil ei oo koskaan ollu mitään ongelmaa sanoo itteämme suoraan helsinkiläisiks. Mut sitten alettiin kyseenalaistaa itteämme, jos miettii sitä suomalais-, niinku et suomalainen, et olenko.” (H9)

Ulkomaalaistaustaisia vai helsinkiläisiä?

Helsingin väestö moninaistuu vauhdilla etenkin lasten, nuorten ja nuorten työikäisten ikäryhmissä (Sinkko & Mäki 2025). Kaikki tätä tutkimusta varten haastatellut nuoret ovat Suomessa syntyneitä tai pikkulapsina tänne muuttaneita. Ottaen huomioon tämän, voidaan perustellusti kysyä, pitäisikö heitä ylipäätään lähestyä ulkomaalaistaustaisina vai pelkästään helsinkiläisnuorina.

Tätä kysyttiin myös nuorilta itseltään, ja vastaukset vaihtelivat. Yksi korosti nuorten yhdenvertaisen kohtelun tärkeyttä taustoista riippumatta:

”Ehkä tolleen, kaikki on helsinkiläisii nuorii. Se riippuu siit tilanteesta. Jos jollain alueel sattuu elämään enemmän maahanmuuttajataustasia nuoria, niin sanotaan et okei, nyt pitää keskittyä näihin tällä alueella oleviin maahanmuuttajataustasiin nuoriin. Mut se ei meinaa sitä et siellä ei elä kantasuomalaistaustasi nuoria, jotka pitäis kohdella ihan samal taval. Mä oon sitä mieltä, et helsinkiläisii nuoria. kaikki mietitään yhdenvertasesti. Niin ku mitä vaan elämässä, kaikki me ollaan yhdenvertasia.” (H7)

Ulkomaalaistaustan esiin nostamisen tarpeellisuus riippuu haastateltujen mukaan tilanteesta. Tutkimuksissa se voi olla perusteltua, mutta muissa yhteyksissä taustan esiin nostaminen koetaan usein leimaavana:

”Jos tehään silleen, että okei, tehdään vaikka tutkimusta ja voi sanoa, että esim. mun lukiossa voi sanoa näin, että yksi neljäsosa on ulkomaalaistaustaisia. Mun mielestä se on fine. Mut sit jos lähetään sanoa, että koulussa on ulkomaalaistaustainen henkilö tehnyt näin. Mun mielestä se on vähän enemmän loukkaavaa. Miksi tässä vaiheessa puhutaan ulkomaalistaustasist, sitten muuten se on täysin vantaalainen nuori vaikka tai helsinkiläinen nuori.” (H4)

*”Ehkä tutkiminen, sen mä ymmärrän. Tutkimusta mä pidän tärkeänä, et niist puhutaan. Mut sillei yleisesti julkisessa keskustelussa ja kuitenkin se keskusteluilma-
piiri, mä toivoisi et ei eritellä, koska se jotenki syö mun mielestä kaiken. Ja se esim. jengirikollisuus ku siitä puhutaan jotenki liian sellasena, et leimataan koko maahanmuuttajanuoret.” (H6)*

Heidän mukaansa ulkomaalaistaustaisista tai maahanmuuttajanuorista puhutaan usein tarpeettomasti leimaavalla tavalla ja nimenomaan kielteisissä yhteyksissä. Kolmas haastateltava puolestaan ajattelee, ettei taustan piilottaminen ole ratkaisu ongelmiin:

”Välil yritän lukee Ranskan juttuja, ja kansalaisuus tai maahanmuuttotautasuu ei mitenkään tuu heijän tutkimuksissaan tai tilastoissaa esii. Mun mielest se piilottaa ihan hirveesti heijän ongelmia siellä. [--] Se syyhän miks ihmiset ei ehkä tykkää totta on, koska se kyllä tuo esiin sitten, että nuorilla maahanmuuttotautasilla menee vähän huonommin ehkä tai on enemmän rikollisuutta tai koulussa ei mee nii hyvin. Tämmösii asioita tuodaan esille, mut mä en usko, että ne mitenkään pystyy korjamaa vaa sillä, et vaa esitetää et tätä ei ole.” (H3)

Erään haastateltavan mielestä monikulttuurisuus on parempi käsite kuvaamaan maahanmuuttaneiden jälkeläisten tilannetta:

”Monikulttuurisuus, mun mielestä se jotenkin niin kun sopii ehkä paremmin kun esim vaikka maahanmuuttajataustainen tai ulkomaalaistaustainen. Koska se on totta, ollaan ulkomaalaistaustasii, mut se ei niin kun luo sitä vastakkainasettelua, kulttuurisuus, koska sä voit omii monia kulttuurii. [--] Se on ehkä vähän sellainen ystävällisempi käsite.” (H8)

Kokemuksia rasismista ja syrjinnästä

Edellä kuvatun kyseenalaistamisen ja suomalaisuuden ulkopuolelle sulkemisen lisäksi haastatellut kertoivat myös kokemuksistaan rasismista ja syrjinnästä. Joskus rasismi on suoraa, kuten tässä esimerkissä:

”Radikaali esimerkki on se, et kun mä olin Myllypurossa naispuolisen kaverin kanssa ja sitten sellanen vanhempi nainen tuli sanomaan, että likasen maahanmuuttajan kanssa valkonen nainen. Tollasia solvauksia.” (H7)

Rasismia on koettu sekä aikuisten että lasten taholta. Eräs haastateltava muistelee kouluaikaista tapahtumaa, kun hän oli mennyt käymään koulukaverinsa kotona. Kaverin äidin tultua kotiin hänen käskettiin välittömästi lähteä. Seuraavana päivänä koulukaveri selitti tapahtunutta:

”Äiti sanoi, että mä en enää saa tuoda tommosia neekeri rättipäitä meille kotiin.” (H11)

Suora rasismi kohdistuu enimmäkseen näkyviin vähemmistöihin, ihmisiin, jotka ovat ihonväritään tummia tai esimerkiksi käyttävät huntua. Erään haastateltavan mukaan nykyään vallitsee avoimen rasistinen ilmapiiri, jossa rasismista on tullut sallittua, ja jopa lapset heittävät rasistisia kommentteja toisilleen. Hän kertoo oman ala-astetta käyvän lapsensa kokemuksesta:

”Niin monta kertaa tullu itku kurkussa et siel oli joku heittäny jotain hyvin ilkeetä, hänen ihonväristään, hänen huivistaan, hänen vaatetuksestaan. Ja sit miettii et ku ne on pienii lapsia, et herranen aika. Et ei mun aikaan. Meiltä niit heitto tuli aikuisilt ihmisilt. Ei tullu omilt ikäporukalta.” (H9)

Haastatellun kokema ajallinen muutos ilmenee myös kertomuksissa verkkovuoro-vaikutuksesta. Toisen haastateltavan mukaan internetin suoma anonymiteetti tekee rasistisen kommentoinnin helpommaksi kuin ennen, jolloin kommentit piti antaa kasvotusten. Netti myös kannustaa kärjistämään: mitä järkyttävämpi väite, sitä enemmän reaktioita. Myös tutkijat ovat arvioineet vihapuheen lisääntyneen suomalaisessa keskusteluilmapiirissä (Saresma ym. 2022).

Rasismien kokeminen tai sen ennakointi vaikuttaa nuorten aikuisten käyttäytymiseen. Nuori nainen kertoo, että kohtaa kesäiltaisina kaveriporukalla liikkueksaan usein rasistista huutelua. Ulkomaalaistaustaiset naiset saavat kuulla muiden nuorten naisten taapaan seksististä huutelua, johon kuitenkin heidän kohdallaan sekoittuu myös rasistista haukkumista. Tällaisissa tilanteissa he pyrkivät pitämään yhtä ja lähtemään muualle.

Huntua käyttävät musliminaiset kohtaavat stereotypioita ja ennakkoluuloja. Aina kyse ei ole aggressiivisesta huutelusta tai muusta uhkaavasta käytöksestä. Oletukset ilmenevät myös päällisin puolin hyväntahtoisissa, mutta holhoavaksi koetuissa kommentteissa:

”Sanotaanko et ihmiset olettaa hyvin paljon asioita minussa etukäteen. Vaan sen takia että a) on tummaihoisen, b) mulla on huivi päässä. Hyvin automaattisesti moni olettaa että en puhu suomen kieltä, olen juuri tullut Suomeen, joku alistaa minua, minkä takia mä käytän huivia. [-] Ja tosi usein se taas tulee vanhemmilta naisilta. Sielt tulee et ”kulta rakas, tiedäthän et sä oot tääl Suomessa”. Sit mä oon silleen et kyllä tiedän, et tämän takii mä käytänkin, koska tääl on uskonnonvapaus.” (H9)

Erään haastateltavan mielestä musliminuoria kohdellaan melko hyvin arkielämässä. Toisin on kuitenkin politiikan kentällä, jolta hän toivoisi vastuullisempaa toimintaa:

”Ja yksi mikä mun mielestä on huono on se, että miten meidän poliitikot puhuu muslimeista. Se on yksi juttu. Mun mielestä sen pitäisi olla hyvä esimerkki muille kansalle, että miten kohdellaan vähemmistöjä. [--] Mua itseäni henkilökohtaisesti loukkas aika pahasti semmoinen video, mitä ne latasivat nettiin musliminaisista. Se oli tosi loukkaavaa. Tai niiden [perussuomalaisten] vaalimainos. Se oli kyllä tosi loukkaavaa mun mielestä. [--] Niiden nuorisovideo, mä en tiedä, ootko sä itse nähnyt. Semmoinen, missä on pukenu muutamia tyttöjä mustiin roskasäkkeihin.” (H4)

Suomalaisessa yhteiskunnassa vallitseva etninen hierarkia on osoitettu useissa eri tutkimuksissa (esim. Ahmad 2025). Eri puolilta maailmaa muuttaneisiin suhtaudutaan myös erään haastateltavan mukaan eri tavoin. Hän kuvaa, että työperäisiin muuttajiin asennoidutaan yleensä myönteisemmin kuin pakolaisina tullessiin, ja Lähi-Idästä ja Afrikan maista tulevien oletetaan useimmiten olevan pakolaisia, vaikka näiltä alueilta tulee myös työperäistä maahanmuuttoa. Aasialaisten naisten taas helposti oletetaan

olevan Suomeen tuotuja vaimoja. Muslimeihin suhtaudutaan varauksellisemmin kuin muiden uskontojen edustajiin (ks. myös Pauha 2023). Aasiasta tulevien puolestaan ei oleteta olevan muslimeja, vaikka heidän joukossaan on niitäkin. Hän kokee, että etenkin somalialaisiin lyödään monia leimoja:

”Mul on tosi voimakas semmonen mielipide, että somaleita nähdään kummankin ryhmän jäsenen tosi voimakkaasti, et somalit on aina muslimeita sekä tummaiho-sii mustia periaatteessa. Sitä ei eritellä, ja sit tietyl tapaa mä koen, et silmätikuks välillä voi joutua varsinki sillon teininä ku näit keskusteluja oli. [--] Mä koen, et kaikki näkee somalit jotenki erityisen silmiinpistävänä jäsenenä kummassaki ryhmässä maahanmuuttajina sekä muslimeina. Ja sit se johtaa siihen, et se on voimakkaam-paan semmonen, et sit me joudutaan tähän keskustelu aina. Sitte jos on vaikka joku arabijuttu tai joku arabi tekee jotain, sä oot silti mukana siinäkin. Sit taas jos puhutaa afrikkalaisista, sä oot aina mukana siinäki keskustelussa. Se on semmost jatkuvaa, et oikeen ei pääse mitenkään pois.” (H3)

Useat haastateltavat näkevät Gazan tilanteen esimerkkinä rasismista: se, miten länsi-maisessa keskustelussa käsitellään Gazan tapahtumia kertoo heidän mukaansa sii-tä, että tummaihoisten palestiinalaisten elämää ei pidetä yhtä tärkeänä kuin muiden. Ihonväri näkyy haastateltavan mukaan myös Gaza-mielenosoituksissa: osallistujissa on ollut paljon enemmän tummaihoisia kuin valkoihoisia ihmisiä, etenkin alkuvaiheessa.

Rasismia ei koeta ainoastaan valtaväestön suunnasta, vaan myös vähemmistöryhmät voivat suhtautua toisiinsa rasistisesti. Eräällä somalialaisella haastateltavalla oli länsi-afrikkalainen koulukaveri, jonka mielestä hänen yhteisönsä kohtaama rasismi johtui siitä, että somalit pilaavat afrikkalaisten maineen. Toinen somalialainen haastateltava taas kertoo usein kuulevansa rasistista huutelua venäläisellä aksentilla.

Venäläistaustainen nuori puolestaan kertoo olevansa nykyään aiempaa varovai-semppi etnisen taustansa tuomisessa esiin:

”Mikä tulee niinku siihen venäläistaustan todisteluun, on myös ollu sellasia tilantei-ta, missä mun on pitäny jotenkin todistella sitä, että mä oon vastaan niin kuin niin monia asioita, mitä Venäjällä poliittisesti tapahtuu. Ja myös tiettyjä kulttuurillisia asioita vastaan, tai vastaan, mutta silleen että just niinku, että mulla on ollu huo-noja kokemuksia siitä ja että mä en nää niitä kulttuurillisia jotenkin asioita hirveen terveinä esimerkiks. [--] Mun ympäristö on suurimmaks osaks erittäin hyväksyvää ja mun ei tarvii pelätä eikä todistella itseäni varsinaisesti siinä niinku ympäristössä. Mutta heti kun mä tuun sen kuplan ulkopuolelle, niin kyllä siel on, niinku aika paljon kohtaa sellasta kyseenalaistamista ja jotenkin sellasta, et ihmiset saattaa olla vaati-via. Sen suhteen just, että mun pitää alkaa todistelemaan itseäni siinä. Ja kyllä niin-ku ollu ihan semmosia tilanteita, että jossain niinku deittiäpissäkin saanu viestejä, että aa, sulla on venäläinen tausta, että kyl mä oon saanu ihan suoraan myös sem-mosen viestin missä on ollu jotenkin, että ryssät kuolkoon -tyyppisiä juttuja.” (H10)

Etnisen taustan lisäksi nuorilla on myös muita ominaisuuksia ja ryhmäjäsennyksiä, jot-ka voivat altistaa syrjinnälle. Eräs haastateltu esimerkiksi kertoo, että etnistä taustaa enemmän hän välttää transsukupuolisen identiteettinsä esiin tuomista. Siihen suhtau-dutaan hänen mukaansa varautuneesti varsinkin hänen oman etnisen vähemmistö-ryhmänsä piirissä ja yleisemminkin itseään vanhempien ihmisten joukossa.

Haastattelut toivat myös esiin, että rasismi ei aina ilmene suoraan, vaan voi olla epä-selvempää tai piilotetumpaa. Esimerkkejä tällaisista tilanteista olivat katsekontaktin ja kohtaamisen välttely, välinpitämättömyys vähemmistöjä edustavien kokemuksista,

oletukset huonosta suomen kielen taidosta ja osaamisen kyseenalaistaminen. Tämänkaltaisia esimerkkejä etenkin koulutuksen kentillä, asiakaspalvelutilanteissa ja työelämässä koetusta syrjinnästä on kuvattu myös aiemmassa julkaisussa (Renvik & Lepola 2025).

Haastatellut nuoret puhuivat myös siitä, ettei rasismiin suhtauduta riittävällä vakavuudella suomalaisessa yhteiskunnassa (ks. myös Kivijärvi & Heino 2013). Useampi haastateltavista on sitä mieltä, että rasismia vähätellään ja pehmennellään, tai sen olemassaolo suorastaan kielletään:

”Kaikki ei hyväksy, että Suomessa esiintyy rasismia. Se, että sä hyväksyt, että tällainen ongelma on, sit sä pystyt ratkasta sen. Ennen kuin kaikki ei ole hyväksynyt sen, se on tosi hankala lähteä sitä muuttamaan tai korjaamaan.” (H4)

Toinen haastateltava kuvaa asennoitumista näin:

”Mä vihaan sitä yli kaiken, kun sanotaan, että rasismi ja tämä johtuu siitä, että ku ihmiset vain pelkää. Mä en usko henkilökohtaisesti siihen. Ja se antaa sen ihmisille, että he saa taas, minkä takia sä keksit tekosyitä sille ihmisille, joka käyttäytyy huonosti sen sijaan, että sä pidät ihmistä vastuussa sen omasta käyttäytymisestään?” (H11)

Haastateltavan mielestä rasisisesta käytöksestä pitäisikin koitua hyssyttelyn sijaan oikeita seuraamuksia.

Miten nuoret sitten itse reagoivat havaitsemaansa rasismiin? Yksi haastateltavista kertoo pyrkivänsä vaikuttamaan asenteisiin keskustelemalla:

”On ollu paljon tilanteita, missä on vaan ollu aika jotenkin järkyttävää kielenkäyttöä ja missä mä oon sitten tietenkin ollu aika tuohtunu, mutta myös koittanu jotenkin selittää mun perheenjäsenille siinä tilanteessa, että miksi vaikka jotain tietynlaisia sanoja ei saa käyttää. Tai että miksi se on erittäin väärin, ja rasistista. Ja miksi joku tietynlainen mentaliteetti ei tee hyvää meidän yhteiskunnalle ja niin poispäin.” (H10)

Rasismia kokeneille tärkeää on vertaistuki, jota on tarjolla esimerkiksi järjestöissä (ks. myös Jäske ym. 2022). Kokemuksista yhdessä puhuminen ja niiden nimeäminen on hyödyllistä, kuten myös aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet (esim. Kurki 2024):

”Vaikka joku vähemmistöstressi, että kokee sitä ja sitten yhtäkkiä onkin silleen, että mitä ihmettä, onko näille kaikille nimi, onko tämä oikea juttu ja muuta vastaava. Se on sellaista vertaistukea ja [järjestö] tekee tärkeää, supertärkeää työtä.” (H11)

Vertaistuen hakemisesta voi kuitenkin seurata myös eriytymistä ja kielteisiä leimoja ulkopuolisten silmissä (ks. myös Kantola ym. 2024):

”Mutta maahanmuuttajataustaiset, musta henkilökohtaisesti tuntuu siltä, että löytää toistensa luota enemmän turvaa. [--] Mä puhun tällä hetkellä sellaisista tummemmista ihmisistä, jotka selvästi eroaa tästä massaväestöstä. Niin he hakevat turvaa toistensa keskuudesta, mä koen niin. Ja nehan sit leimataan jengeiksi.” (H11)

Nuoret vaikuttajina

Tienraivaajat: Ulkomaalaistaustaiset helsinkiläisnuoret vaikuttajina

Motivaation lähteet

Edellä on kuvattu haastateltujen nuorten vaikeuksia tulla nähdyksi suomalaisen yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä. Tämä kokemus on kuitenkin erittäin tärkeä yhteiskunnallisen osallisuuden ja osallistumisen kannalta (esim. Sipinen ym. 2025a; Yijälä 2023).

Monen haastateltavan motivaatio toimia ja vaikuttaa kumpuaa omista varhaisemmista rasismikokemuksista. Nyt, vähän vanhempana, he haluavat vaikuttaa siihen, että nuoremmat, niin omat sisarukset, lapset kuin muutkin pääsisivät helpommalla ja saisivat paremmat mahdollisuudet elämässä kuin he itse aikoinaan, Haastateltava, jonka vaikuttamisen kanava on sosiaalisessa mediassa jaetut videot, kuvaa motivaatiotaan näin:

”Mä olen ollut vähän sillä kannalla, että mä olen itse nuorena joutunut kokemaan tosi paljon, saanu tosi paljon loskaa niskaan. Rasismia, islamofobiaa, kaikkea mahdollista. Kun minua ei henkilökohtaisesti enää hätkähdyt, niin mä olen nyt päättänyt tehdä sitä, että otan vain asioita esille. [--] Mä teen tän, mä olisin ite toivonut nuorempana, että olisi ollut joku ihminen, vanhempi, joka olisi puhunut näistä jutuista. Niin mä oon silleen, et minua se ei haittaa, niin minä teen sitä.” (H11)

Myös aiempien suomalaistutkimusten perusteella maahan muuttaneiden syrjintäkokemukset voivat motivoida vaikuttamaan eriarvoisuuksien haastamiseksi (Sipinen ym. 2025b). Toisinaan syrjintäkokemukset voivat myös lannistaa, vähentää yhteiskunnallista luottamusta ja vähentää osallistumishalua (Jasinskaja-Lahti ym. 2018). Yhteiskunnalliseen osallistumiseen vaikuttavatkin myös monet muut asiat kuin syrjintäkokemukset.

Toinen haastateltava, joka on edennyt työelämässä pitkälle ja suunnittelee perustavansa oman yrityksen, kuvaa omaa motivaatiotaan tienraivaamisen kaltaisena:

”Ja sitten se vaikuttamistyö, niin pienenä mulla oli silleen että mul (ei ole) sellaista roolimallia, tai sellaista keneen mä voisin kattoa, hei tää ihminen on niin kun, et mä haluan olla niin kun tää henkilö. Mul ei ollu sellaista silloin, sellaista mahdollisuutta, niin sen takii mä haluan olla ehkä mun näköisille nuorille vähän niin kun esikuva. [--] Koska ne esim mun ikäiset sai ensimmäiset harjottelupaikat omien vanhempien kautta, tuttuja kautta, ei mul ollu sellasta verkostoo, niin mulle tärkeintä on ollu luoda sitä verkostoo muille. Koska ei itellä ollu ollenkaan sitä, niin sit piti löytää ja luoda sitä omaa polkuu. [--] Nyt kun mä oon löytänyt sitä omaa polkua, niin mä voin auttaa muitakin.” (H8)

Muiden auttaminen antaa myös hyvän tunteen ja vahvistaa kokemusta merkityksellisyydestä, kuten seuraavat haastateltavat kuvaavat:

”Mä olen aina tykännyt auttaa ihmisiä. Se, että mä teen koulun ohella ja näin tällaisia toimintoja, se antaa minulle hyvän fiilksen. Se, että olen hyödyllinen ihminen. Se, että mä pystyn auttamaan ihmisiä, se on ollut mielestäni isoin syy, miksi mä olen lähtenyt.” (H4)

”Ehkä nyt se, että sil on oikeesti nii iso merkitys sillä, mitä mä teen. Nii vaikka se on oikeesti tosi raskasta ja uuvuttavaa, mul ei oo aiemmin koskaan ollu tämmöstä kokemusta työstä, että sil on oikeesti siis iso merkitys ihmisen elämälle. Ja sit tietenki se tekee itsekin itselleni tulee semmonen tunne, että mä saan oikeesti jotai järkevää aikaseks.” (H3)

Merkityksellisyyskokemus ja kokemus vaikuttamismahdollisuuksista ovat yhteiskunnallisen osallisuuden osatekijöitä (THL 2023). Osallisuuden kokemus puolestaan vahvistaa hyvinvointia monin tavoin (mt.). Toiminnasta saa muitakin hyötyjä itselleen:

”Ehkä mua motivoi tosi paljon se, et se sit on auttanu mua muissa aktivistijutuissa. Ja just se, et rakastaa oppii uutta, mä oon seiskaluokkal ollu medialuokalla. Sillon mä olin vähän sillee, et onko tää nyt niin mun juttu, en oo koskaan enkä vieläkkä ajattele, että musta tulis vaikka toimittaja tai mitään semmosta. Mut just se, et on vaan haluu oppii uutta ja hyödyntää sitä ylipäättään elämässä.” (H1)

Mihin nuoret haluavat vaikuttaa?

Haastatellut nuoret haluavat vaikuttaa hyvin monenlaisiin asioihin, kuten nuoret aikuiset yleensä ottaenkin. Eräs haastateltu haluaa vaikuttaa siihen, että esimerkiksi häntä ei nähtäisi erilaisissa keskustelutilanteissa aina maahanmuuttajien edustajana, vaan yksilönä, joka ei ajatuksiltaan poikkea millään tavoin kantasuomalaisista, vaikka näyttääkin päälle päin erilaiselta.

Monet asiat, joihin haastateltavat haluavat vaikuttaa, ovat lähellä omaa arkea ja kokemuksia. Tällaisia ovat esimerkiksi nuorten hyvinvointi, mielenterveysongelmat ja yksinäisyys. Monet nuoret kertovat haluavansa parantaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevien, kuten pakolaisten, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen, vähävaraisten ja asunnottomien asemaa. Haastateltujen nuorten vaikuttamishalu ulottuu aina ihmisoikeuksiin ja ilmastokysymyksiin asti.

Jotkut vaikuttamistavoitteet kohdistuvat oman vertaisryhmän hyvinvointiin, jota eräs haastateltu edistää järjestön kautta:

”Et tavottaa etniseen vähemmistöön kuuluvii opiskelijoita ja järjestää heille toimintaa tai jotain vertaistilaisuuksii tai vertaistukiryhmii. [--] Must tuntuu, et se tärkein funktio on se, et on just meidän kaltaisille opiskelijoille joku paikka, mihin ne voi mennä ja mis on samannäkösiä ja ihmisiä, kel on samanlaisii kokemuksii. [--] Et on joku turvallinen paikka.” (H2)

Toinen haastateltava puolestaan toimii uskonnollisessa järjestössä, jonka tavoitteena on tarjota nuorille yhteisöllisyyden kokemuksia turvallisissa puitteissa:

”Joo, meidän järjestö on sellainen, joka tarjoaa musliminuorille vapaa-ajanviettoa turvallisessa ympäristössä erilaisilla toiminnoilla, erilaisilla tapahtumilla ja näin. Meidän tavoite on se, että kuitenkin muslimit on Suomessa vähemmistöjä ja me halutaan suojella meidän nuoria. Me halutaan suojella, että niillä on hyvä olo, niillä on sellainen olo, että ne kuuluu johonkin. Ne kuuluu johonkin yhteisöön. Ja niillä on sellainen hyvä olo ja olla. Ja että ne kokisivat, että nekin ovat tärkeitä. Että nekin pystyvät vaikuttamaan pienessä ympäristössä, missä me ollaan. [--] Aika monet on just sitä, että miksi ne lähtevät jengiytymään on just se, että kun niillä ei ole sitä oloa, että ne kuuluvat johonkin. Niillä ei ole sellaista oloa, että niitä kuunnellaan tai näin. Kun jengiytyy, niin niille tulee sellainen olo, että ne kuuluvat johonkin ryhmään tai näin. Sen takia me halutaan pitää erilaisia tapahtumia.” (H4)

Kolmas haastateltava pitää tärkeänä vaikuttaa siihen, että nuoret pääsisivät tasa-arvoisesti osallistumaan. Hänen kokemuksensa mukaan erilaisiin toimintaryhmiin hakeutuu pääasiassa kantaväestöön kuuluvia, korkeakoulutettuja, hyväosaisia nuoria. Edustusroolit myös kasautuvat harvoille, jotka ovat aktiivisia monessa paikassa.

Eräs haastatelluista haluaa vaikuttaa niin nuoriin kuin vanhempiin sukupolviin ohjaamansa elokuvan avulla:

”Siin on paljon aiheita jengiytymisestä ja huumeista. Nii ehkä niissä nuorille se opettavainen elementti siinä, et sille tielle ei kannata mennä. Ja sit siin on myös opettavaisia elementtejä vanhemmille sukupolville ja kantasuomalaisille, et ne pääsee ymmärtämään ja näkemään millasia nämä nuoret on tai miltä niistä tuntuu tai miten joku voi joutua tohon, tollasiin juttuihin. Vähän silleen haluamattomasti, tai mitkä paineet elämässä on, ja mitkä vaikeudet elämässä on, mitkä voi johtaa tollasiin juttuihin.” (H7)

Haastateltujen vaikuttajanuorten solidaarisuus ulottui myös Suomea laajemmalle. Haastattelut tehtiin ajankohtana, jolloin Gazan sotaa oli käyty jo joitakin kuukausia, ja se on koskettanut nuoria haastateltavia. Heistä kuusi otti Palestiinan tilanteen omaaloitteisesti esiin haastattelussa.

”Palestiina-aktivismi on mulle ehkä läheisintä, sellast, mitä eniten on nyt tehny. Se on tosi, tosi ihmisoikeuksien kannalta se, mitä on eniten tehny, mikä on se lähin juttu itelle.” (H1)

”Ja mikä mua motivoi, no mä olin ite aika järkyttyny tästä viime syksystä [viittaa Palestiinan tilanteeseen]. Varsinki just sillon lokakuussa. Ja sit, no just, et tommoset, tai ehkä itel siinä, ku siin näki siin julkises keskustelus niin selkeesti sen rasismin, niin sitten tuli vaan siis semmonen, et nyt on pakko tehdä jotain.” (H2)

Haastatellut nuoret ovat olleet mukana monenlaisessa Palestiinan ja Gazan tilanteeseen kantaaottavassa toiminnassa. Yksi on ollut aktiivisesti järjestämässä mielenosoituksia, toinen ollut niissä mukana. Opiskelijajärjestön nimissä on julkaistu kannanotto tilanteesta. Eräs nuorista on ollut mukana tekemässä ja jakamassa Helsingin Sanomien näköisiä pamfletteja Palestiinan tilanteesta. Toinen taas on kirjoittanut aiheesta mielipiteitään sosiaalisessa mediassa, vaikka onkin sitä mieltä, ettei sillä ole juuri mitään vaikutusta verrattuna konkreettiseen, paikan päälle toimitettuun apuun. Kolmas haluaisi saada Gazaan välittömästi tulitauon, mutta ei ole löytänyt itselleen sopivaa tapaa vaikuttaa asiaan, ja kokee muutenkin voimattomuutta tilanteessa, joka on vain suurvaltojen ratkaistavissa.

Miten nuoret vaikuttavat?

Valtakunnallisen UTVis-hankkeen tutkimustulokset osoittivat, että Suomeen muuttaneiden jälkeläisten yleisimpiä yhteiskunnallisia osallistumistapoja ovat äänestäminen, ostopäätöksiin vaikuttaminen sekä yhteiskunnallisen sisällön jakaminen ja tuottaminen sosiaalisessa mediassa (Sipinen ym. 2025a). Tätä tutkimusta varten haastatellut nuoret tuovat esiin vielä laajemman kirjon käyttämiään vaikuttamisen tapoja:

- Sosiaalisen median aktivismi (TikTok, Instagram, blogit, podcastit)
- Aktivismi median kautta (mediaharrastus, toimittamistyö, elokuvien tekeminen)
- Aktivismi kaupunkitilassa (pamfletit, poliittiset mainokset, tarrat)
- Tapahtuma-aktivismi (mielenosoitukset, tapahtumien, työpajojen, lukupiirien ja paneelikeskustelujen järjestäminen, koululakko, koulunvaltaus)

- Vaikuttaminen järjestöjen kautta (vapaaehtoistyö, vaikuttamistyö, kannanotot, rasismikysely, järjestöyhteistyö)
- Vaikuttaminen palkkatyön kautta (nuorisotyö, neuvontatyö)
- Vaikuttaminen Helsingin kaupungin nuorille räätälöimien kanavien kautta (esim. OmaStadi, Ruuti expo, Nuorten expo, Next gate, nuorisovaltuusto, Nuorten Ääni-toimitus ja muut nuorten aloitteet)
- Äänestäminen

Somevaikuttaminen ei ole useimmille haastatelluista nuorista keskeisin vaikuttamisen muoto. Yksi heistä kylläkin vaikuttaa nimenomaan somen kautta tekemällä videoita tiktokiin. Kahdelle haastatelluista sosiaalinen media on tärkeä tapa ilmaista oma mielipiteensä julkisesti ja vaikuttaa sitä kautta ainakin hieman, vaikka he eivät käytäkään sitä kovin aktiivisesti. Toinen heistä kuvaa somevaikuttamista näin:

”No siis some, se on semmonen viha-rakkaussuhde siihen, mutta se on aika vahva työkalu kuitenkin. Ja siis nimenomaan just Instagram mulla on ollu semmonen työkalu. Koska mulla myös on semmonen pieni platformi siellä loppujen lopuks, tai silleen, et niinku mulla on joku yli tuhat seuraajaa. [--] Mä tiedostan, että mä pystyn vaikuttaa siellä ja se on hyvä vaikutustyökalu, mut sit samanaikaisesti mua ei vaan kiinnosta se some jotenkin silleen hirveesti. Mutta kuitenkin jos mulla on henkisiä resursseja ja on joku tietty tilanne, mihin mä voin julkisesti siellä, ja haluan julkisesti siellä somessa niinku kertoa mielipiteeni, niin mä teen sen.” (H10)

Kolme haastateltua on päässyt harjoittelemaan toimitustyötä hankkeessa, jolla on ollut yhteyksiä valtamedioihin ja jokainen heistä on pitänyt tätä hyvin merkittävänä vaikuttamiskanavana. He ovat saaneet tehdä juttuja tärkeänä pitämistään aiheista, kuten ihmisoikeuksista, ilmastonmuutoksesta, tyttöjen ja naisten oikeuksista, globaalista tasa-arvosuudesta, maahanmuuttajista ja nuorten elämästä eri puolilla maailmaa. He ovat olleet myös tekemässä juttuja eduskunta- ja presidentinvaaleihin liittyen.

”Ehkä se on just tärkeä se, että pääsee vaikuttamaan nuorten asioihin tai nuorten koskeviin asioihin. Se, että me mietitään erilaisii näkökulmiamme tai arkisii tapahtumii, mitä olemme nähneet ja sitten voimme edustaa, tai ei edustaa, ilmaista niitä sitte toimituksella. Ja mahdollisesti voidaan keksii sellaisen hyvän jutun, josta voidaan kirjoittaa sitte Suomen valtamedioihin. Ku mä itse olen kirjoittanut jo muutamia aiheita siellä ja oon ollut mukana yhdessä TV-jutussakin. Että olen erittäin positiivinen sen puolesta, oon päässy vaikuttamaan aika positiivisesti siellä.” (H5)

Yksi haastatelluista pyrkii vaikuttamaan tekemällä elokuvia ja kertoo valmisteilla olleesta elokuvastaan seuraavaa:

”Se on ensimmäinen elokuva joka keskittyy, näyttelijät ja päähenkilöt ja tarina, keskittyy eri kulttuureist tulevist ihmisist ja niitten elämää, niitten kulttuuri ja niitten vaikeuksiin. Ja se on sellanen ensimmäinen elokuva, mihin se kohdeyleisö eli nuoret, 14, 13 ja ylöspäin, voi samaistua. Voi oppia jotain ja ehkä se on myös opettavainen elokuva. Sit siinä, sellanen nautinnollinen puoli et jotain mikä niitä kiinnostaa nähdä. Ku siin on niin paljon sitä samaistumisen kohteita. Ja sellasii, ehkä myös inspiraation juttuja, että ehkä meikäläisetkin voi tehdä jotain tälläst. Ettei nää vaan ruudul tiettyä, tai... Ku kaikki taide on mun mielestä vähän vaikuttamista, jollain tavalla.” (H7)

Usean haastatellun harjoittamia aktivismin muotoja ovat olleet mielenosoitukset ja flashmobit esimerkiksi kaduilla, kauppakeskuksissa ja valtakunnallisen lehden toimituksessa. Erilaisia tapahtumia on järjestetty muun muassa keskustassa sijaitsevalla torilla. Työpajoja, lukupiirejä, paneeli- ja pyöreän pöydän keskusteluja on pidetty muun muassa yliopistolla. Omassa koulussa on järjestetty niin koululakko kuin koulunvaltaus, josta yksi haastatelluista kertoo näin:

”Omasta näkökulmastani, olen hieman, voi sanoa pettynyt kyllä siihen, että meiltä nuorilta just leikataan erilaisiin asioihin liittyen, esimerkki koulutuksiin. [--] Ja tämä hän sitte johti koulujen, tai lukioden valloituksiin. Eli tällainen ketju tapahtu, joka, varmaan ootte nähneet, että aika monet lukiot, itse opiskelijat valloittivat protestina hallituksen toimia vastaan. Ja mä olin yks niistä suunnittelijahenkilöistä, jotka oli mukana täs prosessissa. Ja vastasin siitä median, viestinnän ja median levityksestä ja muusta.” (H5)

Järjestönsä edustajana eräs haastatelluista nuorista on tullut kutsutuksi pääministerin kanslian järjestämään työpajaan ja pyöreän pöydän keskusteluun, mistä hän oli positiivisesti yllättynyt.

Myös oma palkkatyö voi olla tapa vaikuttaa, kuten nuorisotyö, neuvontatyö tai palvelun tarjoaminen, jollainen yhdellä haastatelluista on suunnitelmassa:

”Ainakin yks semmoinen koulutuspalvelu ois nyt mielessä perustaa lähiaikoina [--] ja sit tommoinen työhönvalmennusfirma, tai semmoinen urasuunnittelua tekevä, niin kun vaikuttamistyötä tai sellaista. [--] Kun mä oon ollu osa-aikaisesti tekemässä työhönvalmennusta, niin kun omalla kielellä ja näin, ja silloin mä tajusin, hei oikeesti et miten tärkeätä sen tekeminen on.” (H8)

Haastatteluissa nousi esiin myös kaupungin tarjoamat vaikuttamiskanavat. Moni haastatelluista mainitsi nuorisoneuvoston ja yksi oli pyrkinyt sen jäseneksikin. Nuorten aloitteista kerrotaan hyvä kokemus:

”Mä muistan, ku jotkut nuoret teki niit aloitteita. Mun yks ystävä sai busseihin ne latauspaikat. [--] Sehän alko just nuoren teinitytön aloitteesta, ja sit siit tuli ihan oikee alote, ja se hyväksyttiin.” (H6)

Myös OmaStadi nähdään mahdollisuutena vaikuttaa oman asuinalueen tarjontaan ja yksi haastatelluista on ollut mukana edistämässä siihen osallistumista:

”OmaStadi-jututkin, siinäkin me ollaan oltu pitämässä ständei tuolla Itiksessä, kertomassa noille tavallaan vähemmistöille, tai en mä tiiä mikä se sana on, mikä on semmoinen oikea sanamuoto. Niin kuitenkin levittämässä sitä sanaa, hei että te voitte vaikuttaa niin kun äänestämällä et mitä tänne Itä-Helsinkiin saadaan.” (H8)

Vaikka nuoret osaavat käyttää monia keinoja ja kanavia vaikuttamiseen, myös perinteistä äänestämistä vaaleissa pidetään tärkeänä, jo nuorille tarjotuista äänestysmahdollisuuksista alkaen:

”No kyllä se on kansalaisuusvelvoite, että äänestäminen on tärkeätä, jos haluaa vaikuttaa suomalaises yhteiskunnassa. Että mä pidän äänestyksen erittäin merkittävänä. Vaikka olen alaikäinen, mutta silti on äänestänyt meidänki nuorisoneuvoston vaaleissa, jotka oli just nuorille tarkoitettuja vaaleja.” (H5)

”Mun mielest sehän on tosi tärkeitä. Ja sit siihen pitäis saada nää nuoremmat ihmiset mukaan. Se on vaan ehkä se, miten mä nään sen, että sen äänestuksen tärkeys ei varmaan tuu niin hyvin läpi siellä koulussa. Jos miettii ammattikoulua ja lukioo, niin se on just milloin sä muutut 18-vuotiaaks. [--] Mä äänestän aina ja oon äänestäny aina. Myös sen takii ku mun äiti on sanonu mulle siitä. Äiti on siitä sanonu, kun mä oon ollu nuorempi. Sit mä oon tajunnu myös sen, et pitää äänestää.” (H7)

Perhetaustalla onkin vaikutusta äänestyskäyttäytymiseen

”Äänestystä erityisesti pidän. Se on ehkä tullu mun perheen kautta kans, et meil on siis siit lähtien ku me ollaan muutettu Suomeen, niin mun vanhemmat on aina äänestäny sillon, ku he on saanu äänestää. [--] Tavallaan ku me tullaan, tai kun mun vanhemmat siis tulee sellasesta maasta, missä äänioikeus ei oo itsestäänselvyys, ku on korruptioo ja muuta, niin kyl he pitää tosi tärkeenä. Aina meilleki on sanonu, että pitää äänestää, ja se on jääny mulle itelle kans, et mä aina äänestän ennakoon, et mun ääni on siellä vaaliuurnissa ja tiedän, et se on tallessa siellä ja mitä ikinä tapahtuukaan, niin mä en ikinä jätä äänestämistä vaalipäivälle. Se on jääny silleen perinteenä perheelt.” (H6)

Yksi haastateltavista on jopa ollut mukana kampanjoimassa äänestysaktiivisuuden nostamiseksi maahanmuuttajien parissa:

”[Järjestössä] mä lähin mukaan äänestämiseen. Mä olin kuntavaalitoiminnois silloin. Ku yritettiin saada maahanmuuttajii vähän enemmän äänestämään niin mä päädyin [järjestöön] sit sitä kautta. [--] Ja se varmaan itelläkin just et silloinkin tajus sen äänestämisen tärkeyden, et nytkin osaa olla aina sanomassa ihmisille, et muistakaa äänestää. Ja tossakin huomaa, et ku ite oli siin mukana, niin sai tosi monii ihmisii mukaan äänestämään. Vaan sen takii et oli... Etenkin somaliäitejä oli, et mun oli tosi helppo saada heiät mukaan.” (H9)

Kaikki eivät kuitenkaan ole vakuuttuneita äänestämisen merkityksestä, ainakaan verrattuna jatkuvammin tapahtuvaan vaikuttamiseen.

”Äänestäminen, no se nyt on se, mikä meil on tarjolla. Et kyl mä, ite kyllä ihan äänestän ja tälle. Mut en mä tiä, et näänks mä sitä jotenki ihan supermerkityksellisenä. Varsinkaan nyt esimerkiks presidentinvaaleissa. Et kyl mä aattelen, et kyl siin... Tietyl tapaa semmonen just kansalaisyhteiskunnan toiminta on kyl paljon jotenki, ainaki omas pääs tärkeempää ku se, et äänestää pari kertaa. Tai siis en sano, että kenenkään ei pitäis äänestää. Mut sillei, et se, et miten paljon mä jotenkin uskon, et pystyis vaikuttaa sitä kautta, ni ei ehkä itel oo ihan hirveen korkea usko siihen.” (H2)

Helsinki asuinpaikkana

Tienraivaajat: Ulkomaalaistaustaiset helsinkiläisnuoret vaikuttajina

Toimiva kaupunki

Helsinkiläisyys on haastatelluille nuorille tärkeä identiteetti, joka tarjoaa suomalaisuutta inklusiivisemman väylän yhteiskuntaan kiinnittymiseen. Haastatellut nuoret olivat myös varsin tyytyväisiä Helsinkiin asuinpaikkana ja kaupungin tarjoamiin mahdollisuuksiin.

”Mun mielestä tääl on kyl silleen tosi hyvät oltavat. Tääl on kyl mahdollisuuksii, työpaikat on keskitetty pääkaupunkiseudulle, jos haluut tehdä tällaisii vaikuttamistöitä, niit on yllin kyllin, rahatuksii on. Kunhan se kiinnostus vaan löytyy, niin tekemistä on täällä mun mielestä.” (H8)

Jotkut kuvaavat Helsingin olevan sopivan pieni, ”simppele paikka”. Toisen kuvauksen mukaan se taas on suurkaupunki, jossa luonto on lähellä. Hyvinä asioina Helsingissä mainitaan toimiva joukkoliikenne ja riittävän hyvin toimiva sosiaali- ja terveydenhuolto – toisen haastateltavan mielestä tosin sote-palvelut ovat ruuhkautuneet. Eräälle haastateltavalle tärkeää ovat hyvät uimahallit. Varsinkin nuorille suunnatut palvelut korostuvat ymmärrettävästi haastatteluissa:

”No onneks Helsingissä on kuitenkin nuta-toimintaa, kun mä oon itse ollu siinä aika paljon sitten nuorena. [---] Niin että sitä saisi ylläpidettyä kaupunki niin pitkään kuin mahdollista, ja jotenkin vielä lisättyä jopa mun mielestä. Että mitä mä oon kuullu, niin siitä on jouduttu leikkaamaan aika paljon, nutan toiminnasta, joka on harmillista, koska se on tosi tärkeä nuorien kannalta. Koska mä oon muuassa myös ollu itse Kamppi-hengari niin sanotusti, että hengannut Kampin siellä kauppakeskuksen jossain portaikossa, polttanu röökiä ja juonu jotain bisseä, kun oon ollut joku 13-vuotias. Niin kun ei oo niitä tiloja nuorisolle, niin sitten siinä saattaa käydä noin.” (H10)

Erityisen hyvänä esimerkkinä maahanmuuttotustaisten nuorten tavoittamisessa yksi haastatelluista mainitsee Kalliolan settlementtiyhdistyksen ylläpitämän Naapurustotalo Pasilan. Henkilöstön moninaiset taustat nähdään sen erityisenä vahvuutena:

”Pasilan naapurustotalo on mun mielest hyvä, kun siel on myös tosi paljon maahanmuuttotustasia työntekijöitä. Niin mä uskon että, siin on ollu silleen et jotkut niist työntekijöist on ollu myös ite niitä nuoria jotka on käyny siellä naapurustotalolla. Ehkä se sana leviää sitä kautta. Ne ihmiset joihin se on ollu, voinu vaikuttaa nuorena, on ne työntekijät ite siellä. Ne pystyy sitä sanaa levittää ja sitten ehkä paremmin myös bondaa näitten nuorten kanssa.” (H7)

Yksi haastatelluista kokee nuoristotalojen ongelmaksi sen, että uskonto ja politiikka pyritään pitämään niiden ulkopuolella:

”Mulla on henkilökohtaisesti muodostunut ongelmaksi se, että kaikki nuorisotalot, mitä mä oon huomannut, niin ne on aina politiikasta vapaita tiloja ja uskonnosta vapaita tiloja. Ja toi ei toimi, sillä tosi moni nuoren identiteetti, se on niinku niin intersektionaalinen asia. Sinä et voi niinku kieltää tiettyä osaa siitä nuoresta.” (H11)

Kaupungin hyväksi koettuina toimintamuotoina mainitaan erikseen Nuorten ääni-toimitus ja elokuvaprojekti. Haastateltavat ovat myös hyödyntäneet kaupungin toiminta-avustuksia ja apurahoja. Kouluissa järjestetyn kerho- ja harrastustoiminnan merkitystä korostetaan:

”Mä luin siitä Helsingin kaupunki tekee sen, et jokaselle lapselle taattaisiin se yks harrastus koulussa. Mun mielest se kuulosti tosi siistiltä se idea ja varsinki se, et se on koulussa tapahtuvaa, koska mä ajattelen, että se idea et sä myyt ihmisille sen, että koulun jälkeen vanhempien pitäis viedä jonnekin, et se voi olla vähä liian vaikee semmoselle ihmiselle, joka ehkä kasvattaa montaa lasta ja ehkä se ei oo tuttua, mitä harrastus edes tarkoittaa. Sit et ne on saanu sen jotenki kouluille, se on ollu mun mielestä hyvä idea.” (H3)

Myös muita avoimia ja ilmaisia harrastuspaikkoja pidetään tärkeinä:

”Must on ihanaa, et ainaki Helsingissä on se, että vähintään yks harrastus, ilmanen harrastus, nuorille. Se on mun mielest tosi ihanaa, mut mä toivoisin viel ehkä enemmän. Must on ihanaa, et tääl Oodissahan on kesäsin ne koripallomatsit, minne tulee just tosi paljon myös maahanmuuttajataustasia. – Apua, nyt mie ite käytin sitä sanaa. Mut siis nuoria jotka, joiden juuret tulee muualta. – Must on ihanaa et heitäki on, ku tavallaan se sosioekonominen tausta on niin huono, heikko, heillä, ni sitte tää Oodin aula tai siis toi koripallokenttä tossa on just sellanen paikka missä, minne nuoret tulee ja pelaa ja heil on matseja. Ja sit must on hauskaa nähdä, et koska se on yks sellanen paikka mikä on ilmanen ja mikä näyttää hyvältä ja hyvä ympäristö.” (H6)

Niin ikään arvostetaan mahdollisuutta varata tiloja omaehtoiseen toimintaan:

”Ja sit kun mä oon ollu niit aktiivisii nuorii, sit mä oon varannu välillä nuorisoasiainkeskuksesta niin kun tiloja, jotain vaikka tyttöjen kaa jotain tapahtumaa, ja sellaista mikä ei virallisesti oo niin kun julkaistu, tai siis ei oo ollu mikään toimintana, vaan silloin sai käyttää niitä nuorisoasiainkeskuksen tiloja vähän niin kun toimintaan ja omal ajalla jotain jos halus niin kun harrastusmielessä.” (H8)

Toisaalta tapahtumia järjestävät nuoret kokevat puutetta sopivista tiloista ja kaupungin toivotaan helpottavan tilannetta. Kaupungilta toivotaan myös enemmän yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa:

”Ois enemmän sellasta yhteistyötä siinä vaikka just eri kollektiivien kanssa esimerkiksi. Tai sit silleen, että Helsingin kaupunki vois mahdollistaa niitä tapahtumia, mutta sitten ottaa siihen mukaan tekijöiksi enemmän järjestöjä ja kollektiiveja ja ihmisiä. Jotka ovat vaikka paikallisia jollain alueella.” (H10)

Helsingin huonoina puolina mainitaan ruuhkautuneet terveystalvelut ja Hekan pitkät asuntojonot. Monella haastateltavalla on kokemusta myös muualla maassa, pienemmillä paikkakunnilla asumisesta. Pienemmän paikkakunnan etuna nähdään se, että palvelut eivät ole niin ruuhkautuneita kuin Helsingissä, vaan terveystalveluita ja erityistukea koulussa saadaan järjestettyä nopeammin.

Helsingin julkista liikennettä pidetään kalliina. Nuorisoneuvoston vaikuttamismahdollisuuksien nähdään olevan tosi vähäiset. Tyytymättömiä ollaan myös siihen, ettei kaikkialla saa suomenkielistä palvelua, vaan joissakin ravintoloissa tai liikkeissä pitää kommunikoida englanniksi. Huoli suomen kielen asemasta nousee esiin näilläkin suomalaisilla:

”Että ku asutaan Suomessa, meillä on vajaa viisi ja puol miljoonaa asukkaita. Et kyllä siihen verran meidän pitää huolen siitä kielestä. Mun mielestä mitä enemmän kieliä, sitä rikkaut se on. Pitää pitää huoli, että se suomen kieli säilyy.” (H4)

Monietninen Helsinki

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista kartoittaneen kuntalaiskyselyn mukaan valtaosa helsinkiläisistä pitää hyvänä, että Helsingissä asuu ja asioi ihmisiä, joilla on erilaiset taustat ja eri ominaisuuksia (Helsingin kaupunki 2025a). Myös haastatelluille ulkomaalaistaustaisille nuorille on tärkeää, että Helsingissä on monenlaisia asukkaita. Aiempien tutkimusten mukaan etnis-kulttuurisesti moninaiset asuin ympäristöt voivat suojata vähemmistöihin kuuluvia häirinnältä (esim. Ellonen ym. 2020; Shankley & Laurence 2021). Haastatellut tuovat esiin, että moninaisuus saa tuntemaan olonsa kotoisaksi:

”Mä sanon viel kerran, et Helsinki on tosi hyvä paikka. Suurin osa alueist mis mä oon asunu Helsingis, niin kyl siel tuntee silleen kotosaks. Etenkin kun pyörii viel paljon sellasten ihmisten kanssa, jotka pyörii paljon monikulttuurisuuden ympärillä.” (H7)

”Jotenkin se et oli paljon erilaisia ihmisiä Helsingissä, ni se tuntu paljon omalta paikalta. Tälläki hetkellä ku näkee paljon erilaisuutta ni se on, eihän täällä ku ihmiset näkee paljon erivärisiä ihmisiä ja erilaisia, ni eihän se o mikään sellanen uus juttu.” (H6)

Haastateltujen kokemusten mukaan Pohjois- ja Itä-Suomessa kielenkäyttö on vapaammin rasistista, kun taas pääkaupunkiseudulla ihmiset miettivät enemmän sitä, mitä sanovat. Etelä-Suomenkin pienillä paikkakunnilla jotkut haastateltavista ovat olleet harvoja tai jopa ainoita ulkomaalaistaustaisia koulussaan ja kokeneet joutuneensa edustamaan kaikkia maahanmuuttajia.

Maahanmuuttajataustaisia perheitä muuttaakin muualta Suomesta Helsinkiin monipuolisempien mahdollisuuksien ja turvallisemmaksi koetun kasvuympäristön perässä.

”Aika useet afgaanit muuttavatkin niistä kaupungeista Helsinkiin, koska Helsinki on niin sanottu vuorovaikutuksen tai vaikuttamisen kaupunki ja kaikkien erilaisten mahdollisuuksien kaupunki.” (H5)

”Ja sillee kaupunkina, no, siis kyl mä tykkään siitä, että tää on sopivan kokonen ja täällä on just erilaisia ihmisiä, jonka kans toisaalta huolestuttavaa niiden muiden paikkakuntien osalta et siel on niin vähän. Mutta toisaalta ku ei siellä viihdytä, niin sitte se on vaan sitä, et kaikki halua töiden perässä ja tavallaan sen jopa elämän perässä tulla tänne Helsinkiin, missä on sit enemmän niiden omien lapsien kaltasia lapsia, missä heitä ei kiusata ja muuta.” (H6)

Helsinkiä verrataan haastatteluissa myös ulkomaiden suurkaupunkeihin, kuten Lontooseen ja Rotterdamiin, joiden todetaan olevan vielä paljon Helsinkiä moninaisempia. Senkaltaisissa kaupungeissa on vielä helpompaa tulla nähdyksi tasavertaisena muiden joukossa:

”Mä oon käyny paljon Lontoossa. Siellä on, Lontoos on paljon enemmän maahanmuuttajataustasia. Ja se integroituminen on siellä jo niin pitkään tapahtunu, että se on vähän osa sitä kulttuuria. Samoin [pienemmässä englantilaisessa kaupungissakin]. Kyl se on vaan osa sitä kulttuuria. Siellä ei ehkä tunne niin paljon ulkopuoliseks jossain tilanteis.” (H7)

”On, tosi erilaine. Joo. Siis sielhän [hollantilaisessa kaupungissa] just, tai siel on, mun mielest mä näin jonku tilaston, et siel on, melkein yli puolet on just jotenki, kuuluu etniseen vähemmistöön. Ja se on, siel se ei oo mikään ihmeellinen juttu. Tai et se ei ollu mikään ihme juttu, et mä olin siellä. Ihmiset puhu mulle aina ekana hollantii. Ja sit, siis todella todella eri fiilis mun näkökulmasta. [--] Mul on sitä ikävä tosi, tosi paljon. Jotenki sit tuntu siltä, et sai olla rauhassa. Vaik eihän tääl varsinaisesti kukaan silleen häiritse, mut ei oo, ei kohtaa jotenki niin paljon kaikkii semmosii oletuksii ja mikroaggressioit ja sellasta. Ja sit se, et ympäril oli vaan niin paljo muitaki.” (H2)

Toinen haastateltava on kiinnittänyt huomiota eroihin kaupunkien yöelämässä:

”Kun mä mietin sitä, että mä teen aika paljon töitä yökerhoissa, niin sitten että miten just Helsingissä yökerhoissa on tosi silleen verrattuna – no okei mä en nyt voi verrata ees Berliiniin, se on täysin eri maailma – mutta ihan pelkästään nyt vaikka Ruotsissa: mä olin Malmössä viime kesänä, että miten siellä oli niinku niin paljon helpompaa olla yökerhossa kuin vaikka Helsingissä on. Siis se on vähän silleen surullista, mut se ns. kuuluu iltaan, että siellä on jotain häirintää, ja se on tosi ikävää.” (H10)

Vaikka yhdeksän kymmenestä helsinkiläisestä kokee kotikaupunkinsa turvalliseksi (Erjansola & Hirvonen 2025a), helsinkiläisten kokemaa turvallisuuden tunnetta kartoitaneissa tutkimuksissa on toistuvasti havaittu, että myöhään viikonloppuiltaisin liikkuminen koetaan usein turvattomaksi (Erjansola & Hirvonen 2025b; Keskinen ym. 2023; Mustonen 2025).

Kuten myös yllä käsitellyistä syrjinnän kokemuksista käy ilmi, Helsingissä asuminen ei ympäristön monietnisyydestä huolimatta suojaa täysin syrjinnältä. Esimerkiksi eräällä haastateltavalla on hyviä kokemuksia lapsuudesta eteläsuomalaisen pikkukaupungin laidalla, jossa heidän perheensä oli ainoa maahan muuttanut ja jota naapurit auttoivat ja opastivat auliisti. Hän kohtasi rasismia ensimmäisen kerran perheen muutettua Kontulaan.

Kulttuurien rinnakkaiselossa ilmenee aina myös tapoihin, perinteisiin ja oikeuksiin liittyviä ristiriitoja, jotka vaativat neuvotteluja monietnisen kaupungin jäseniltä (ks. Saukkonen 2023a). Islaminuskoiset haastatellut nostavat esiin arkielämän tilanteita, joissa he kokevat kitkaa uskontonsa vuoksi. Niitä ovat rukoileminen kouluissa ja työpaikoilla, ramadanin vietto, sianlihan tarjoaminen kouluissa ja alkoholinkäyttö.

”Moni kaveri jonka mä tunnen ei välttämät uskalla rukoilla työpaikalla. Ettei niitä... katota vinoon tai ajatella sellasella tavalla. Ja kouluissa ainakaan kun mä olin, sitä ei huomioitu että jotkut nuoret saattaa paastota. [--] Esim. kukaan meistä ei oo rukoillu lukiossa vaan sen takii ettei uskaltanu rukoilla tai ei halunnu siellä rukoilla. Kaikki noi jutut on helppo tehdä helpommaks nuorille, et tuntee et kuuluu yhteen. On paljon luokkia [--], mis vois helposti pitää sellasen tilan missä nuoret voi mennä rukoilemaan. Tai ymmärretään sitä, okei, nyt on ramadan, niin nuorille ehkä jotain muuta, jotain toimintaa jos ei voi mennä syömään tai jotain, et ehk iltapalaa. koska siel meidän koulus oli paljon iltalukiota. Mut sehän riippuu vuodenajasta et milloin voi syödä. kaikkee tollasii. Otetaan pienel taval huomioon.” (H7)

Työyhteisöissä puolestaan on usein tilanteita, joihin liittyy alkoholinkäyttöä. Edellä lainattu haastateltu katsoo, että tällaisissa tilanteissa päästäisiin pitkälle huomaavaisuudella. Jotkut islaminuskoiset eivät kuitenkaan mene lainkaan paikkoihin, joissa käytetään päihteitä, mikä saattaa rajoittaa sosiaalista elämää.

Haastatellut nuoret pohtivat suomalaisen yhteiskunnan mahdollisuuksia ja rajoitteita Helsinkiä laajemminkin. Esimerkiksi eräs haastateltava on itse pohtinut sitä vaihtoehtoa, että muuttaisi ulkomaille, koska muualla on Suomea helpompaa vaikuttaa laajemmin, löytää isompia mahdollisuuksia ja kenties rikastuakin. Toinen haastateltava puolestaan kertoo monien ystäviensä lähteneen Suomesta, koska he eivät ole valmistuttuaan löytäneet täältä työtä. Hän näkee tämän johtuvan ulkomaalaistaustaan liittyvistä stereotyyppioista ja pitää asiaa ongelmana paitsi yksilöiden, myös koko yhteiskunnan kannalta:

”Mun mielest se ongelma on nimenomaan siinä, et me ei osata nähdä erilaisuutta suomalaisena, ja kuka tästä tavallaan kärsii, on siis Suomi totta kai, ku me ykkös-, päiväkodista asti maisteriopintoihin asti annetaan, sijotetaan rahaa siihen koulutukseen ja muuhun. Mutta sit kun niitä valmistuneista ihmisiä ei nähdä suomalaisena ja jotenki heti nimen perusteella ajatella, et joo että ei edes työhaastatteluun, ni totta kai lähetään täältä pois sellaseen paikkaan, missä sillä tutkinnolla saa sen oman tutkinnon vastaavaa työtä ja vastaavaa palkkaa.” (H6)

Kaupunginosien erot ja eriytyminen

Haastatellut kertovat kokemistaan eroista kaupunginosien välillä ja tuovat esiin, että moninaisuudessa ei ole kyse vain monietnisyydestä. Haastateltu transnuori kertoo kokeneensa Punavuorella asuessaan jatkuvasti ”mikroaggressiodiskriminaatiota”, kun taas Pasilassa hän tuntee olonsa kodikkaaksi, kun ei saa kyseenalaistavia katseita osakseen. Hän jatkaa:

”Ja sit oon kuullu myös ystäviltä[–] tai niinku yks ystävä, tulee mieleen tapaus, joka on siis ruskea ja asu Katajannokalla ja miten hän sai jatkuvaa sellasta mikroaggressioo, rasistista niinku siellä ympäristössä. Ja miten se on muuttunu siihen niinku, tai että miten se on täysin erilaista kun hän asuu nykyisin Kalliossa, missä hän ei enää saa sitä samalla tavalla.” (H10)

Kallio mainitaan miellyttävänä paikkana myös siksi, että siellä hyväksytään ihmisten erilaiset elämäntavat:

”Kallio on toinen paikka, mis on hyvä yhteishenki ihmisillä. Mä tykkään kans siit alueest paljon just, ku siel on kaikkii eri niit kahviloita ja muita paikkoja. Musta Kallio on kans sellanen paikka mun omas kaveripiiris, et ku meil on siis paljon jotka absoluutisteja jotka ei juo mitään, nii Kallio on kans sellanen paikka, et sä voit mennä sinne ja olla, mennä johonki pubiin ilman et sä juot ja silti siel on hyvä meininki, ku siel on paljon kans sellasia ihmisiä.” (H6)

Haastatellut tuovat esiin, että moninaisuus pitää sisällään myös asenteiden ja ideologioiden välisiä eroja. Tämä voi näkyä väestöryhmien välisinä ristiriitoina ja suoranaisena syrjintänä:

”Ala-Malmilla, niin kyllä sielläkin oli aika iso diversiteetti niinku ihmisten kesken. Paljon maahanmuuttotautaisia perheitä, mutta sitten myös paljon rasisteja. [–] just se, että tietynlaiset ihmisryhmät pistetään yhteen paikkaan asumaan ja sitten siellä just oli vähän semmosta, että jossain takapihalla olin leikkimässä tyyliin hiekkalaatikossa ja joku on kännissä tullu kusemaan siihen, koska ryssälapsi. Ja puhumattakaan siitä sitten, jos on just tummia lapsia siellä, niin oltiin ihan täysin avoimesti rasistisia.” (H10)

Muutama haastatelluista asuu ja viihtyy Itä-Helsingissä. Itis on yleinen tapaamispaikka, muun muassa etnisten ravintoloiden vuoksi.

”Mä sanoisin, et kaikista paikoista, mis on Helsingissä asunu, niin ehkä kuitenkin eniten, mikä on jääny kuitenkin loppujen lopuks sydämeen, nii on ollu kyl Itäkeskus.” (H1)

Maahanmuuttaneiden suuri osuus Itä-Helsingin asukkaista on vaikuttanut paikalliseen kulttuuriin. Siellä nuoret puhuvat yleisesti ”mamusuomea”, josta on haastatellun mukaan tullut itähelsinkiläisten yhteistä nuorisokieltä:

”Koska siis se on välillä niin hauskaa kun Kontulassakin tyyliin on S-marketissa, sit kuulee kunnan nuorisokeskusteluu tyyliin toiselt puolelt hyllyy. Ja sit sielt tulee vaan et ihan, viisi suomalaista Jari-Petteriä. Sit on niinku et en olis yhtään kuvitellu. Olin olettanu et siin ois ollu edes puoliks suomalainen ja puoliks maahanmuuttaja. Niin monta kertaa ollu niinku et kattonu vähän pitkään. Ja siis tää on Itä-Helsingis tyypillist. Mut sit taas ku, jos mä liikun stadin alueella tai Espoossa niin ei siellä sit oo. Tää ilmiö on ihan selkeesti tääl Itä-Helsingissä. Ja sit kans tuol Länsi-Vantaalla. Länsi-Vantaal on kans huomannu ton saman ilmiön. Tätä mamusuomea.” (H9)

Itä-Helsingissä havaitaan yhteisöllisyyttä myös kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä:

”Itä-Helsingin yhteisöllä mä vaan meinaan ihmisii jotka asuu Itä-Helsingissä. Ne jotenkin vaan ainakin mejän projekteissa on vetäny yhteen, auttanu toisiaan. [--] Riippumatta taustoist. Kyllähän meil on suomalaisiikin mejän projekteissa. Mun parhaimpii kavereita on myös suomalaisia. Ei vaan maahanmuuttajataustasii.” (H7)

Itä-Helsingin sisälläkin tunnistetaan erilaisia alueita, joista toiset ovat tilastojenkin mukaan etnisesti moninaisempia kuin toiset (Kaupunkitieto 2025c).

”Herttoniemi on tosi jotenkin ehkä tai ainaki oli vielä sillon, ku mä kasvoin Siilitiellä, siel ei ollu paljon oikeestaa mejän naapurustossa maahanmuuttajataustasii. Mun ala-asteella oli yks ehkä puoliks länsiafrikkalainen poika mejän koulussa. [--] Sit mä menin yläasteelle Kontulaan, ja sit oli taas ihan eri filis, ku tääl on taas iha reippaasti maahanmuuttajataustasii, erityyppisii maahanmuuttajii. En mä kasvanu lapsena semmoses ympäristössä, missä mä oisin tuntenu esim. arabिताustasii nuorii.” (H3)

Haastatellut ovat myös hyvin tietoisia alueiden kehityksestä ja maineesta. Myllypuro mainitaan esimerkkinä myönteisestä kehityksestä:

”Myllypurossa on mun mielest ehkä parantunu se, kun ne on just kunnostanu niitä alueita ja se on hyvä paikka. Ja sit siel on se ammattikorkeakoulu siinä vieressä. Myllypuro oli ennen ehkä vähän huonompi, et siit ei pidetty huolta. Mut ehkä Myllypuro on hyvä esimerkki, et siel näkee vähän kaikenlaista.” (H7)

Kontula on huonossa maineessa, yhden mielestä syystä, toisen mielestä syyttä (ks. myös Rönneberg 2025):

”Kontulan se metropysäkkialue, niin pakko sanoa, että en kyllä joskus kokenut siellä ilta-aikoihin olevan turvallista olevan. Että pyrin ainaki olla päiväaikaisin siellä, mutta ilta-aikaisin pyrin välttään aluetta. Koska en kokenu aluetta ihan turvalliseksi.” (H5)

”No joo, et onhan mul ystäviä, jotka on sillee et vitsi mä en ikinä haluis mennä Kontulaan. Ne ei o siis koskaan käynny siellä, mut ne on vaan se et ku ne on kuullu, et se on tavallaan sellasta no-go-alueetta. Vaikka mun mielest Kontula on muuttunu paljon jopa sellaseks, et siel on tosi hienoja taloja ja tosi hyvätuloksetki asuu nykyään Kontulassa. Paljon ihmisii, ketä mä tunnen, on Töölöstä muuttanu sinne, ja ne on siis ihan keskiluokkasia.” (H6)

Edellä lainattu haastateltu käy usein Kontulassa ja Itäkeskuksen Puhoksella ostoksilla kaupoissa, joista saa hyvälaatuisia itämaisia elintarvikkeita halvemmalla. Myös tunnelmaa kuvataan lämpimäksi:

”En mä koe siel mitenkää turvattomuutta. Mä jopa tykkään siitä, tavallaan se henki mikä siellä on, et vaikka ei tunneta, ni sit ollaa sillee ”hei sisko tervetuloa”! Ja puhutaan siskona kaikkialla, mikä tuntuu sillee oudolta, mut sit ku se on vaan tavallaan sitä kulttuurua, et sanotaan siskoks ja äidiks ja tyttäreks. Se on hauskaa, ku kaupan kassan tyyppi sanoo et kiitos tyttäreni ja hyvää illanjatkoa. [--] Mun mielestä sinne on aina kiva mennä ja siel, jotenki ku siel on niin paljo eri kulttuureja voi aina, siel o joka kerta ku sinne menee, niin voi testata jotain uusii juttuja eri maista, et se on mun mielest ihanaa.” (H6)

Helsingin länsipuolen lähiöistä esiin nousee Kannelmäki, joka oli aiemmin hyvässä maineessa, mutta viime vuosina muuttunut haastatellun mukaan levottomammaksi.

”Siis mä kyl viihdyn siel. Emmä tiää, no ehkä mä oon asunu sellasel alueel [--] missä ei oo ollu hirveesti levottomuuksii. Se levottomuus on enemmän just siellä juna-aseman lähellä, mis tapahtu se puukotus ja kaikki. Mutta siis en mä, kyl mä voisin ihan hyvin joskus mun lapset kasvattaa siellä, et en mä koe sitä sellasena huonona paikkana. Mut siis mä oon nykyään kuullu, et se on vähän muuttunu erilaiseks.” (H6)

Vaikka segregaatiokehitys on jo pitkään ollut suurten kaupunkien huolenaihe ja yksi Helsingin nykyisistäkin strategiakärjistä (Helsingin kaupunki 2025b), tietoa ulkomaalaistaustaisten näkemyksistä segregaatioon on vain vähän. Käytettävissä olevien tutkimusten valossa kontaktit valtaväestöön ovat Suomeen muuttaneille tärkeitä, eivätkä he toivo eristäytymistä vain oman etnisen yhteisönsä piiriin (Dhalmann 2011; Mähönen & Jasinskaja-Lahti 2016; Pitkänen ym. 2022). Kansainväliset tutkimukset puolestaan osoittavat, että vaikka kotoutumisprosessin alkuvaiheessa haluttaisiinkin asua lähellä toisten maahan muuttaneiden yhteisöjä, asumistoiveet lähenevät maassaoloajan myötä valtaväestön preferenssejä (ks. Sa 2024).

Haastateltujen nuorten näkemykset täydentävät tätä kuvaa ja tuovat esiin huolen kaupunginosien välisistä selvistä eroista:

”Kyl mä sanoisin, että ihan selkeitä eroja on eri alueilla. Must tuntuu, et se jotenki kasvaa koska mulla on ainaki semmone kokemus, et Itäkeskukseen on paljo enemmän maahanmuuttajia kun sillon mä olin nuori ja kävelin aina sielt läpi. Mul tulee aina semmonen pieni ahdistus, et onks tää taas tämmöst eriytymistä vai ajattelenks mä liikaa tätä asiaa. [--] Sinne keskittyy mun mielestä liikaa tai siis mäki huomaan, että siel on paljon tai en mä nyt sanois paljon, mutta jotenki mulki tulee semmonen, et siel on enemmän maahanmuuttajataustasii kun sitte taas kantasuomalaisii tai suomalaisia. Sit mua se vähä huolettaa aina siltä kannalta, ku mä mietin, että huo- maanks mä tän kaupungin eriytymistä et onks tää sitä.” (H3)

Yhtenä toiveena Helsingin kaupungille esitetäänkin segregaaation ehkäisyä:

”Ehkä se, et yritetään parantaa sitä et ei tulis segregatiota eri alueiden välillä. Ei, tai sit ei tuhota hyviä alueita. Esim. se Itiksen vieressä oleva Puhos, vähän tuntuu et se on tahalleen, et sitä ei pidetä hyväks kunnos tai kunnosteta, koska se halutaan purkaa. Mut siellähän on paljon meneillään ja siel on tosi hyvii juttui meneillään. Ja sitten täällä Rastilassaki halutaan pureta noi kerrostalot. Ne jotka lähtee täältä, niin onko niillä sitten varaa tulla takaisin? [--] Sellast kannustusta. Et ihmiset ei muuttais joltain alueelt pois, et esim. kantasuomalainen väestö ei muuttais joltain alueelt pois et sinne ei vaan jäis maahanmuuttajataustaset ihmiset. Enemmän sellast sekottumista olis hyvä mun mielestä. Siinä on paljon parannettavaa.” (H7)

Keskeiset havainnot

Haastateltavien tarjoilemat näkökulmat vahvistavat aiemmissa tutkimuksissa esiin nousseita havaintoja, mutta tuovat myös uutta tietoa.

Tähän tutkimukseen valikoituneita nuoria yhdisti halu ja kyky vaikuttaa yhteiskuntaan ja edetä siinä. Vaikka haastateltuja nuoria oli vain pieni joukko, jo näissä haastatteluissa tuli esiin vaikuttamiskeinojen moninaisuus ja itselle tärkeiksi koettujen aiheiden monipuolisuus.

Haastatellut nuoret kokivat vaikuttamistyönsä erittäin merkitykselliseksi ja halusivat toimia tienraivaajina toisille samankaltaisista taustoista tuleville. Vaikka monet halusivat edistää nuorten ja etnisiä vähemmistöjä edustavien asemaa yhteiskunnassa, vaikuttamistyön teemat ulottuivat globaaliin politiikkaan asti. Onkin tärkeää, että näitä nuoria ei nähdä vain ulkomaalaistaustaisten äänitorvina, vaan monipuolisesti aktiivisina ja osaavina vaikuttajina (ks. myös Sipinen ym. 2025a). On myös tärkeää, että yhteiskunnallisesti aktiivisten nuorten panos huomioidaan aidosti eikä vain muodon vuoksi, jotta motivaatio ja mahdollisuudet vaikuttamiseen pysyvät yllä (ks. myös Rättilä & Honkatukia 2023).

Nuoret puhuvat paljon kahden tai useamman kulttuurin välillä sukuloimisesta ja niiden vahvuuksien hyödyntämisestä. Samalla nuoret kertovat kuitenkin myös kulttuurien väliin putoamisesta ja ulkopuolisuuden kokemuksista niin etnisen ryhmän kuin suomalaisen kansallisenkin ryhmän jäsenenä. Vaikka kaikki haastatellut nuoret olivat joko Suomessa syntyneitä tai lähes koko elämänsä täällä asuneita, he kertoivat silti kohtaavansa usein oman itsemäärittelynsä kyseenalaistamista, ulossulkemista, rassistista ja syrjivää kohtelua sekä oletuksia huonosta kielitaidosta ja osaamattomuudesta (ks. myös Renvik & Lepola 2025). Kaupungin onkin syytä jatkaa toimia yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Kahden tai useamman kulttuurin vaikutuspiirissä kasvaminen on haastateltujen mukaan sekä vahvuus että haaste. Nuoret puhuvat myös sukupolvien välisistä railoista (ks. myös Harris & Chen 2022; Terriquez & Kwon 2014; Turjanmaa 2020). Sellaisia voi ilmetä, kun vanhempien kotoutumisprosessi on vielä kesken, mutta nuoret ovat Helsingissä jo valmiiksi kotonaan. Käytännössä kitkaa aiheuttaa esimerkiksi kielen tai kulttuurisen tulkkaamisen tarpeet sekä vanhempien epäluottamus nuorten harrastuksia tai nuorisotalojen toimintaa kohtaan. On tärkeää, että kaupungin palveluissa ei aseteta lapsia ja nuoria tulkin tai sanansaattajan asemaan. Myös luottamuksen vahvistaminen kaupungin palveluita kohtaan on tärkeää.

Haastatellut nuoret puhuivat kuitenkin Helsingistä ja kaupungin toiminnasta pääosin myönteiseen sävyyn. He arvostavat kaupungin nuorille tarjoamia vaikuttamiskanavia. Helsinki saa kiitosta verraten myönteisestä monietnisestä ilmapiiristään. Nuoret ovat tietoisia kaupunginosien eroista ja erilaisista maineista, ja ilmaisevat huolensa tiettyjen kaupunginosien kielteisestä kehityksestä. Haastatteluissa nousee esiin myös toive, että kantasuomalaiset ja maahanmuuttajat eivät eläisi liian erillään. Helsingin kaupungilta nuoret toivovat eriytymiskehitykseen puuttumista, matalan kynnyksen harrastustoimintaa, tiloja omaehtoiseen toimintaan sekä yhteistyön tukemista paikallisten toimijoiden kesken.

Tässä raportoituja laadullisia havaintoja tulee tulkita esimerkkeinä ulkomaalaistaustaisten vaikuttajanuorten näkemyksistä, emmekä voi yleistää havaintoja. Tiedämme kuitenkin, että ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä on keskimääräistä suurempi useilla Helsingin alueilla, jossa myös väestön sosioekonominen asema on keskimääräistä heikompi (ks. Helsingin kaupunki 2025c). Onkin erityisen tärkeää huolehtia yhteenkuuluvuuden tunteista sosioekonomisesti heikompiaisilla alueilla, joilla merkittävä osa maahanmuuttaneiden lapsista kokee syrjintää ja epäluottamusta muihin ihmisiin ja instituutioihin (Esaïasson ym. 2023; Rönneberg ym. 2025).

Kuten kotoutuminen, myös maahan muuttaneiden jälkeläisten yhteiskunnalliseen jäsenyyteen kasvaminen on moniulotteinen prosessi: siinä missä yhdellä osa-alueella asiat voivat sujua paremmin, toisella ulottuvuudella voi olla takkuisempaa (vrt. Jonsson ym. 2022; Saukkonen 2023b). Vaikka monet nuoret ovat yhteiskunnallisesti aktiivisia, tuoreen tutkimuksen mukaan maahanmuuttaneiden lasten saama tuki yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja osallistumiseen jää usein hataraksi sekä kotona että yhteiskunnan taholta (Sipinen ym. 2025a). Kaupungin tasolla tähän voidaan vaikuttaa esimerkiksi vahvistamalla eri taustoista tulevien nuorten osallistumista osallistavaan päätöksentekoon sekä varmistamalla koulujen laadukas demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus.

Kotoutumislain uudistuttua kuntien vastuut kotoutumisen edistämisestä ovat kasvaneet, ja tämä heijastuu myös kotoutujien lasten hyvinvointiin. Osana kotoutumisen edistämistä on syytä panostaa myös yhteiskunnalliseen osallisuuden ja osallistumisen tukeen, jolla on ylisukupolvisia vaikutuksia. Ulkomaalaistaustaisten yhteiskunnallista osallisuutta tarkastelleen UTViS-hankkeen havainnot paljastavat, että näkemykset ja toimet maahanmuuttaneiden poliittisen osallistumisen tukemiseksi ovat vasta muotoutumassa julkishallinnossa (Sipinen ym. 2025c). Tutkijoiden mukaan tulokset ”herättävät kysymyksen siitä, kenen vastuulla maahanmuuttaneiden poliittisen osallistumisen edistäminen julkishallinnossa on, ja mitä sillä oikeastaan julkishallinnon näkökulmasta tarkoitetaan” (Sipinen ym. 2025c, s. 4). Koska Helsingissä on jo käytössä monipuolisia osallistamiskeinoja, pääkaupungilla on mahdollisuus toimia suunnan näyttäjänä tässä työssä.

Kiitokset

Lopuksi haluamme kiittää haastateltuja nuoria helsinkiläisiä kokemustensa ja näkemystensä jakamisesta. Tämä tienraivaajien tuottama tieto on Helsingin kaupungille erityisen arvokasta. Kiitämme myös kaikkia, jotka välittivät haastattelupyyntöjä ja kommentoivat käsikirjoitusta.

Lähteet

- Ahmad A** (2025): A comparative analysis of the reception of immigrants into Finnish working life in 2016 and 2024. Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2025:6.
- Ahtiainen H, Mäki N, Määttä S, Saukkonen P & Yijälä A** (2020): Ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten hyvinvointi Helsingissä. Tutkimuksia 2020:5. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Dhalmann H** (2011): Yhden uhka, toisen toive. Somaliensa ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregaatiokehityksen valossa. Geotieteiden ja maantieteen laitos, Helsingin yliopisto.
- Eid M & Castaneda A** (2023): Ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointi tutkimusten ja tilastojen valossa. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu 73.
- Ellonen N, Danielsson P, Tanskanen M, Kaakinen M, Suonpää K & Oksanen A** (2020): Individual and community-level predictors of hate-crime victimization among Finnish adolescents. *Journal of Youth Studies* 24(9): 1251–1272.
- Erjansola J & Hirvonen J** (2025a): Turvallisuuskokemukset Helsingin kaupunkitilassa: turvallisuuden tunne ennallaan, silti tilanteen nähdään heikentyneen. Kvartti 17.6.2025. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Erjansola J & Hirvonen J** (2025b): Turvattomuuskokemukset Helsingin asuinalueilla: viikonloppuiltaisin turvattomuus on joissakin kaupunginosissa melko yleistä. Kvartti 28.8.2025. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Erjansola J & Renvik TA** (2024): Osattomista osallisiksi? Helsinkiläisnuorten osallisuuden kokemusta haastavia ja sitä tukevia tekijöitä. Kvartti 16.5.2024. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Esaiasson P, Lajevardi N & Sohlberg J** (2023): Perceived group discrimination and the integration paradox in stigmatized neighborhoods. *Politics, Groups, and Identities* 12(4): 948–957.
- Farah I** (2024): Exploring Identities: Navigating belonging and wellbeing: A study of second generation Somali Women in Finland. Master's thesis. Faculty of Social Sciences, University of Helsinki.
- Feliciano C & Rumbaut R** (2019): The evolution of ethnic identity from adolescence to middle adulthood: The case of the immigrant second generation. *Emerging Adulthood* 7(2): 85–96.
- Gretschel A, Rautiainen M, Vanhanen-Nuutinen L & Tarvainen K** (2023): Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:24.
- Haikkola L** (2012): Monipaikkainen nuoruus. Toinen sukupolvi, transnationaalisuus ja identiteetti. Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos.
- Harris KM & Chen P** (2023): The acculturation gap of parent–child relationships in immigrant families: A national study. *Family Relations* 72(4): 1748–1772.
- Helsingin kaupunki** (2025a). Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen Helsingin kaupungin palveluissa, Kaupunkilaisten kokemuksia ja näkemyksiä 2024. Helsingin kaupunginkanslia, osallisuusyksikkö.
- Helsingin kaupunki** (2025b). Helsinki josta voimme olla ylpeitä. Kaupunkistrategia 2025-2029.
- HS** 15.3.2025. Helsingissä ehdolla eniten vieraskielisiä ja kansanedustajia. Haettu 18.7.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011101074.html>. Helsingin Sanomat.

- Hvidtfeldt C & Schultz-Nielsen ML (2024):** Role of school wellbeing, personality traits, parental involvement and family norms in relation to immigrant–native educational gaps. A longitudinal study from Denmark. *Journal of Ethnic and Migration Studies*: 1-28.
- Jasinskaja-Lahti I, Celikkol G, Renvik TA, Eskelinen V, Vetik R & Sam DL (2018):** When psychological contract is violated: Revisiting the Rejection-Disidentification Model of immigrant integration. *Journal of Social and Political Psychology* 6(2): 484–510.
- Jonsson JO, Mood C & Treuter G (2022):** Integration bland unga. En multikulturell generation växer upp. Makadam.
- Jäske A, Waenthongkham J & Niemi-Sampan P (2022):** Mixed – Suomalaista elämää kulttuurien risteymässä. Kosmos.
- Kantola A, Mantsinen J & Okoh O (2024):** Kuin veljet – Totuus Suomen katujengeistä. Johnny Kniga.
- Kaupunkitieto (2025a):** Ulkomaalaistaustaiset nuoret. Haettu 18.7.2025 osoitteesta <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/maahanmuutto-ja-kotoutuminen/ulkomaalaistaustaiset-nuoret>. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Kaupunkitieto (2025b):** Vaalit ja paikallisdemokratia. Haettu 18.7.2025 osoitteesta <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/hyvinvointi/osallisuus/vaalit-ja-paikallisdemokratia>. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Kaupunkitieto (2025c):** Ulkomaalaistaustaisten alueellinen sijoittuminen ja asuminen. Haettu 23.7.2025 osoitteesta <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/maahanmuutto-ja-kotoutuminen/ulkomaalaistaustainen-vaesto/ulkomaalaistaustaisten-alueellinen-sijoittuminen-ja-asuminen>.
- Keskinen V, Hirvonen J, Erjansola J, Kainulainen-D'Ambrosio K & Paasonen K (2023):** ”Korona-aikaan en juuri ole liikkunut kaupungilla”. Helsingin turvallisuustutkimus 2021. Tutkimuksia 2023:1. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Kivijärvi A & Heino E (2013):** Ethnic minority youth and youth work in Finland: everyday anti-racism engendering empowering conditions. Teoksessa M Törrönen ym. (toim.), *Empowering social work: Research and practice* (s. 222–242). Palmenia Centre for Continuing Education, University of Helsinki.
- Kivijärvi A (2015):** Etnisyyden merkityksiä nuorten vertaissuhteissa. Nuorisotutkimusverkosto.
- Kurki T (2024):** ”Ulkonäön perusteella ajatellaan et me keitetään mitä vaan”. Rasismin aiheuttama kipu ja kanssahoiva nuorten vertaistukiryhmissä. *Nuorisotutkimus* 42(1): 40–58.
- Lepola O (2000):** Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Lepola O & Kokko V (2015):** Nuoret poliittisina toimijoina – äänestäminen ei riitä. *Näkökulma* 26.8.2015. Nuorisotutkimusverkosto.
- Liebkind K, Mähönen TA, Varjonen S & Jasinskaja-Lahti I (2016):** Acculturation and identity. Teoksessa DL Sam & JW Berry (toim.), *Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*, 2. painos (s. 30–49). Cambridge University Press.
- Luhtakallio E, Eranti V, Boldt GM, Jokela ME, Junnilainen L, Meriluoto TM & Ylä-Anttila T (2024):** Youth participation and democracy. Bristol University Press.
- Martikainen T & Haikkola L (toim.) (2010):** Maahanmuutto ja sukupolvet. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Mietola R, Koskinen P, Suni A & Mölkänen J (2023):** Young people negotiating political participation from marginalised positions (s. 128–142). Teoksessa P Honkatukia & T Rättälä (toim.), *Young People as Agents of Sustainable Society*. Routledge.

Mustonen P (2025): Helsinki koetaan edelleen turvalliseksi, mutta tilanne on heikentynyt. Blogi 27.2.2025. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.

Mähönen TA & Jasinskaja-Lahti I (2016): 'Meet me halfway': Socio-cultural adaptation and perceived contact willingness of host nationals as predictors of immigrants' threat perceptions. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 26(2): 125–135.

Pauha T (2023): Musliminuoret kamppailevat ympäristön ennakkoluulojen kanssa. Suomen evankielis-luterilainen kirkko. Haettu 21.7.2025 osoitteesta <https://evl.fi/plus/kirkon-tutkimus/musliminuoret-kamppailevat-ympariston-ennakkoluulojen-kanssa/>

Peltola M (2014): Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema. Nuorisotutkimusverkosto.

Pitkänen V, Saukkonen P & Westinen J (2019a): Ollako vai eikö olla? Tutkimus viiden kieliryhmän kiinnittymisestä Suomeen. Raportti 5. Helsinki: e2 Tutkimus.

Pitkänen V, Saukkonen P & Westinen J (2019b): Samaa vai eri maata? Tutkimus viiden kieliryhmän arvoista ja asenteista Suomessa. Raportti 6. Helsinki: e2 Tutkimus 2019.

Pitkänen V, Välimäki M & Niemi MK (2022): Ulkomaalaiset osaajat Suomessa: työelämä, arki ja osallisuus. Kansainvälisten osaajien Suomi -tutkimushanke. e2 Tutkimus 2022.

Read S & Salmela-Aro K (2024): Maahanmuuttajanuorten uupumus ja kyynistyminen koulussa ja yhteiskunnassa. Teoksessa TA Renvik & M Säävälä (toim.), Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet. TEM oppaat ja muut julkaisut 2024:1. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Renvik TA & Lepola O (2025): Nuorten kokemukset syrjinnästä ovat eriytyneet. Teoksessa TA Renvik ym. (toim.), Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin eriytyminen Helsingissä (s. 90–98). Tutkimuksia 2025:1. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.

Renvik TA, Saukkonen P, Sulander T, Taskinen H & Vilkkama K (2025): Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin eriytyminen Helsingissä. Tutkimuksia 2025:1. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.

Renvik TA & Säävälä M (toim.), Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet. TEM oppaat ja muut julkaisut 2024:1. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Rättilä T & Honkatukia P (2023): Introduction. Teoksessa P Honkatukia & T Rättilä (toim.), Young people as agents of sustainable society (s. 1-38). Routledge.

Rönneberg O (2025): Aukkailla on korkea luottamus lähikouluihin huono-osaisemmilla ja etnisesti moninaisemmilla asuinalueilla. Teoksessa TA Renvik ym. (toim.), Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin eriytyminen Helsingissä (s. 137–145). Tutkimuksia 2025:1. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.

Rönneberg O, Pelkonen N & Vaattovaara M (2025): Haavoittuvaiset asuinalueet: Huonosti kuultujen asukkaiden luottamus, viihtyminen ja koetut ongelmat. Yhteiskuntapolitiikka 90(2): 109–122.

Sa H (2023): Immigrants' housing career, reality and perceptions. *Urbaria Summaries Series* 2023/3. Helsinki Institute of Urban and Regional Studies, University of Helsinki.

Saukkonen P (2023a): Sallitaan, kielletään, siedetään: Yhteiset pelisäännöt moninaiseen yhteiskuntaan. Magma.

Saukkonen P (2023b): Ulkomaalaistaustaiset nuoret – mitä voimme oppia Ruotsista? Blogi 21.11.2023. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.

Sinkko H & Mäki N (2025): Helsingin väestönkasvu pysyi suurena toista vuotta peräkkäin – kotimaan muuttoliike vilkastui ja elinajanodote piteni. Blogi 1.7.2025. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.

- Sinkko H & Saukkonen P** (2025): Lapset, nuoret ja lapsiperheet Helsingissä. Teoksessa TA Renvik ym. (toim.), Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin eriytyminen Helsingissä (s. 36–43). Tutkimuksia 2025:1. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Saresma T, Pöyhtäri R, Knuuttila A, Kosonen H, Juutinen M, Haara P, Tulonen U, Nikunen K & Rauta J** (2022): Vihapuheen tuottajien ja levittäjien verkostot, toimintamuodot ja motiivit. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:48.
- Shankley W & Laurence J** (2021): Spaces of harassment: a multilevel analysis of the role of community ethnic composition, segregation and social disorganisation among ethnic minorities in Britain. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(9): 2264–2289.
- Sipinen J, Koskimies L, Tiensuu I & Gusatinsky E** (2025a): Ulkomaalaistaustaisten ja vieraskielisten suomalaisten yhteiskunnallinen osallistuminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2025:5.
- Sipinen J, Koskimies L, Tiensuu I & Gusatinsky E** (2025b): Syrjintäkokemukset ovat yhteydessä matalampaan poliittiseen luottamukseen ja heijastuvat poliittiseen osallistumiseen. Policy brief 2025:5. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta.
- Sipinen J, Koskimies L, Tiensuu I & Gusatinsky E** (2025c): Poliittisen osallistumisen tukeminen on vasta muodostumassa julkishallinnossa. Policy brief 2025:6. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta.
- Sipinen J & Söderlund P** (2022): Explaining the migrant–native vote gap under open-list proportional representation. *Party Politics* 30(2): 345–355.
- Sipinen J & Seikkula M** (2022): Reproducing White normativity in parties’ candidate recruitment: Evidence from the 2017 Finnish municipal elections. *Scandinavian Political Studies* 5(4): 456–477.
- Sipinen J & Kestilä-Kekkonen E** (2022): Ulkomaalaistaustaiset kuntavaaliehdokka. Teoksessa P Kettunen (toim.) Näkökulmia maahanmuuttaneiden poliittiseen osallistumiseen (s. 142–160). Siirtolaisuusinstituutti.
- Szebeni Z, Elovainio R, Martinović B, Nijs T & Jasinskaja-Lahti I** (2025): “(The story of) This country is ours!” The territorial and epistemic dimensions of collective psychological ownership among the national majority and immigrants. *Advances in Psychology* 2: e753124.
- Terriquez V & Kwon H** (2015): Intergenerational family relations, civic organisations, and the political socialisation of second-generation immigrant youth. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 41(3): 425–447.
- THL** (2023): Osallisuuden edistäjän opas. Ohjaus 10/2023. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Tilastokeskus** (2025): Syntyperä ja taustamaa iän ja sukupuolen mukaan 1990–2024. Kototietokanta.
- Turjanmaa E** (2020): Conflict, solidarity, and acculturation: Adolescents’ adaptation and perceptions of intergenerational relations after immigration. Faculty of Social Sciences, University of Helsinki.
- Turjanmaa E & Jasinskaja-Lahti I** (2020): A comparative study of parental knowledge and adaptation of immigrant youth. *Comparative Migration Studies* 8(1): 47.
- Verkuyten M, Wiley S, Deaux K & Fleischmann F** (2019): To be both (and more): Immigration and identity multiplicity. *Journal of Social Issues* 75(2): 390–413.
- Yijälä** (2023): Kansallinen samastuminen ja luottamus maahanmuuttokontekstissa. Tutkimus suomalaisuuteen samastumisesta ja sen merkityksestä luottamuksen muodostumisessa pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksia 2023:4. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.

Liite: Haastattelukysymykset

Vaikuttajanuoret -tutkimus
Outi Lepola
Helsingin kaupungin kaupunkitutkimus

HAASTATTELUKYSYMYKSIÄ

Miten kauan olet ollut mukana X:ssä (nuorisoneuvostossa/yhdistyksessä/toiminnassa/tms.)?

Miten tulit aikoinaan mukaan toimintaan?

Mikä motivoi sinua siihen?

Mikä on oma tehtäväsi tai roolisi erityisesti?

Mitä tavoitteita toiminnalla on? Mitä haluatte saada aikaan?

Miten olet/te onnistuneet? Mikä on mennyt hyvin? Mikä on ollut vaikeaa?

Mistä saatte resursseja toimintaan?

Oletteko hakeneet lupia, toimitiloja, avustuksia tai muuta kaupungilta?

Oletteko olleet tekemisissä Helsingin kaupungin työntekijöiden kanssa?

Miten se on sujunut?

Onko teillä (yhdistyksellä, hankkeella tms.) muita yhteistyötahoja

Oletko mukana jossain muussa toiminnassa tai järjestössä?

Teetkö vaikuttamista somen välityksellä?

Onko sinulla tuttuja ihmisiä tai verkostoja, joiden kanssa tai avulla toimit?

Mistä / keitä olet saanut tietoa ja tukea toimintaasi?

Mitä ajattelet perinteisistä vaikuttamiskanavista, kuten esim. äänestäminen ja kansalais-/ kuntalaisaloite?

Millaisiin asioihin haluaisit vaikuttaa asuinalueellasi / Helsingissä / Suomessa / maailmassa?

Kun osallistut ja vaikutat, ajatteletko, että edustat joitain muitakin ihmisiä tai ryhmiä kuin itseäsi?

Ajattelevatko muut ihmiset, että edustat joitain muita ihmisiä tai ryhmiä?

Onko Helsinki hyvä ympäristö elää ja toimia?

Mikä kaupungissa on hyvää? Mikä huonoa? Miten Helsinkiä pitäisi kehittää?

Onko koko Helsinki sinulle tuttu vai joku tietty alue tai alueet? Onko Helsingin eri osissa eroja? Liikutko pääkaupunkiseudulla laajemminkin?

Oletko asunut muissa kaupungeissa kuin Helsingissä? Tai tunnetko hyvin joitakin muita paikkoja?

Tunnetko olevasi ”helsinkiläinen”? Tunnetko olevasi ”suomalainen”?

Miten kuvaat omaa identiteettiäsi?

Onko sillä, että vanhempasi ovat muuttaneet Suomeen, mitään vaikutusta toimintaasi?

Oletko samassa asemassa ja kohdellaanko sinua samoin kuin kaikkia muitakin nuoria?

Onko ”ulkomaalaistaustasta” sinulle jotain hyötyä tai haittaa?

Mitä ajattelet käsitteestä ”ulkomaalaistaustainen” tai ”maahanmuuttajataustainen” tai ”monikulttuurinen”? Tarvitaanko sellaisia?